

vestnik

Letnik XIX.

Celovec, petek, 21. avgust 1964

Štev. 34 [1150]

Jugovzhodna Azija

Pred desetimi leti, marca 1954 je Dwight Eisenhower govoril o možnosti, da bi se ZDA zapletle v vojno v Indokini, kot o »strahotni možnosti«. Mesec dni pozneje je njegov zunanji minister Dulles že grozil z neposredno ameriško intervencijo proti Vietnamu. Danes se ta grožnja uresničuje zelo na široko. ZDA so se tako globoko zapletle v vojno, da je precej težavno napovedati, kako se bodo iz nje izmotala.

Med grožnjo Dullesa in napadom ameriških bombnikov na pristanišča v Tonkingskem zalivu se je marsikaj zgodilo. Francozi so po katastrofi pri Dien Bien Fuju zapustili svojo vročo kolonijo, njihovo mesto v Južnem Vietnamu pa so zasedli Američani in zamenjali francoskega varovanca Bao Daja s svojim varovancem Ngo Din Diem in drugimi, ki so mu sledili, ker je bil za vlogo, ki so mu jo namenili, nesposoben. Podpisali so ženevske sporazume, ki zagotavljajo neodvisnost Vietnamu, Laosu in Kambodži, razdeljenost Vietnamu pa razglasili za začasno neprijetnost, ki naj bi bila odpravljena v dveh letih. Po osmih letih je Vietnam še vedno razdeljen, ženevske sporazume pa so ZDA, ki še naprej vodijo vojno, ki se ji je Francija odrekla, prekršile v vseh točkah.

Američani pri tem govorijo o eni vrsti vojne, bijejo pa drugo vrsto vojne. Programsko se borijo za »obranitev svobode« v Južnem Vietnamu, v praksi pa imajo vojno v Vietnamu za sestavni del politike izoliranja in zatiranja Kitajske. Pri tem je »svoboda«, ki jo hočejo ohraniti, podobna Ngo Din Diemovi strahotni: z vojaščino obratunavajo z nezadovoljnimi južnovietnamskimi kmeti in preprečujejo vsakovrstno reformo in perspektivo v deželi, ki sodi med najbolj nesrečne in izmučene na svetu. ZDA so se zapletle v kolonialno vojno proti vietnamskemu gibanju za nacionalno osvoboditev in za družbeni napredek. Tega obeležja tej vojni ne jemlje niti prizadevanje Kitajske, da bi jo izkoristila za svoje manevriranje. Kako bi sicer lahko razložili nenavadno žilavost Vietkonga, ki stoji na pragu največjih južnovietnamskih mest, če ne z vsestransko podporo prebivalstva?

Neizpodbitno velja, da se morajo problemi v zvezi z nekdanjo francosko Indokino reševati v obeh svojih, tesno medseboj povezanih oblikah, tako kot problem okrepite neodvisnosti in pravice do samostojnega notranjega razvoja držav jugovzhodne Azije kot tudi problem spopada interesov in ambicij velikih sil v tem delu sveta. Neodvisnost teh dežel ni mogoče zagotoviti, če se ne izključijo iz političnega in vojaškega manevriranja velikih sil, kar so končno določili ženevske sporazumi. Takšna odločitev tudi ustreza razpoloženju in prizadevanjem ljudstev jugovzhodne Azije. Kambodža se občudovanja vredno prizadeva, da bi ohranila svojo nevtralnost, Laos ogroža intervencija od zunaj in v Južnem Vietnamu vre tako zaradi nezadovoljstva nad korumpiranimi režimi kot zaradi Američanov, ki te režime podpirajo, da bi si ustvarili z njimi trdnjavo svoje strategije v jugovzhodni Aziji. Severni Vietnam pa se po svoje otepa, da bi prišel pod kitajsko nadvlado. Naštete države se prizadevajo, da bi utrdile pogoje za nevtralizacijo in za samostojen razvoj. Tem prizadevanjem pa se morajo ustvariti tudi ustrežni zunanji pogoji. Treba se je vrniti k določilom ženevskega sporazuma iz leta 1954 in utrditi jamstva, da bodo vse »zainteresirane« velike sile dosledno spoštovala določila o nevtralizaciji jugovzhodne Azije.

To bi razumljivo lahko uresničili samo s pogajani, na katerih bi obvezno sodelovale tudi ZDA in Kitajska. Perspektiva za taka pogajanja pa je, žal, zelo nejasna. ZDA so še vedno bolj navdušene za svojo »umazano vojno« proti vietnamskim prizadevanjem po neodvisnosti in napredku.

OB NEUPRAVIČENEM NAVIJANJU CEN ZA MESO:

Neodgovorno koristolovstvo izvoznikov živine in mesne industrije

Včeraj so v paritetni komisiji za mezde in cene pričeli obravnavati cene za meso, ki se je v zadnjih tednih ponovno močno podražilo zlasti na Dunaju, na Zgornjem Avstrijskem in na Salzburškem. V Salzburgu n. pr. se vrstijo primeri, ko zahtevajo mesarji za govedino tudi po 75 šilingov za kilogram, za teletino pa celo 82 šilingov.

V zvezi s to docela neupravičeno podražitvijo so na Zgornjem Avstrijskem in v Salzburgu uvedli proti celi vrsti mesarjev postopek po zakonu proti navijalcem cen, v Salzburgu pa je prišlo v torek in v sredo do prvih stavek gradbenih delavcev, železnikarjev in drugih prometnih uslužbencev.

Podražitev mesa je zajela vso državo. Junija je po dunajskih uradnih tržnih poročilih stala govedina 37 do 65, prašičje meso pa 35 do 49 šilingov. Tekom julija in zadnje dni pa so mesarji meso ponovno podražili in sicer prašičje za 6, govedino za 12, teletino pa celo za 20 odstotkov. To podražitev utemeljujejo s podražitvijo klavne živine in prašičev kot posledico prepričile ponudbe. Tako pravijo, da pride na Dunaju, ki potrebuje tedensko 1200 klavnih govedi, na trg le 800 do 900 govedi, v Salzburgu pa 300 do 400 namesto potrebnih 800 govedi.

Pičla ponudba in podražitev klavne živine in prašičev je posledica že dalj časa trajajočih spletk tistih izvoznikov živine in mesne industrije, ki jih skrbi samo to, kako bi svoje profite povečali. Čeprav število goveje živine nazaduje — lani je padlo za 126.000 glav ali za 5,2 % — potrošnja mesa pa iz leta v leto narašča, živino še vedno nemočno izvažajo. Leta 1962 je bilo n. pr. zaklanih 439.400 govedi, lani pa 452.500. Kljub večji potrošnji pa je lani izvoz govejega mesa in klavnih goved presegel uvoz za 106.100 goved, medtem ko ga je leta 1962 presegel le za 59.900. V prvih petih mesecih 1964 je navzlic zgoraj omenjenemu padcu števila goveje živine izvoz klavnih goved in govejega mesa presegel uvoz za 39.900 goved. Izvoz goveje živine so ti krogi nebrzdano forsirali na-

prej, čeprav se je lani že od junija naprej neprestano pojavljala potreba po uvozu klavnih goved in mesa in čeprav se je klavna živina podražila tudi na evropskem vzhodu. Od lanskega junija do letošnjega maja je bilo namreč uvoženih okoli 16.000 klavnih goved. Da se je v zadnjih mesecih potreba po tem uvozu še povečala, se razume samo po sebi. Tako so prišli izvozniki živine in mesna industrija poleg profitov pri izvozu še do profitov pri uvozu.

Takih manipulacij parih izvoznikov in mesne idustrije se je kaj rada privadila večina mesarjev. V tem pa je tudi vzrok za

podražitev mesa, ki upravičeno razburja avstrijsko prebivalstvo. Za lase privlečeno »opravičilo«, da so se zadnje čase klavna živina in prašiči podražili, je iz trte zvito. Leta 1952 so šli prašiči na Dunaju po povprečni ceni 14,04 šilingov v promel, letos julija pa po 15,03 šilingov. Pred 12 leti so klavna živino plačevali v povprečju po 9,49, julija pa po 12,73 šilingov. Podražitev v 12 letih znaša torej 7,05 % pri prašičih in 34,14 % pri govedih. Temu nasproti pa stoji podražitev prašičjega mesa za 43 %, govejega pa za 64 %.

V takih okoliščinah je skrajni čas, da napravijo pristojni krogi konec tem manipulacijam. Tu ne gre le za to, da se mesno industrijo prisili, da postavi svoje cene mesa nazaj na cene, ki so veljale 31. julija 1964 — kar zahtevajo v Salzburgu — tu gre tudi za to, da se napravi končno red tako, kar tiče izvoza klavne živine, kakor tudi v vprašanju, kakšna sme biti razlika med cenami klavne živine in prašiči in cenami mesa. Meso je eno osnovnih živil, na njem se ne sme nihče oderuško bogatiti.

Ciprčani naj sami odločajo o svojih problemih

Vprašanje Cipra je postalo po turškem vojaškem napadu zelo zamačano, z njim pa so postali zamačani tudi odnosi v NATO, kateri pripadata tako Grčija kot Turčija. V Atenah je zadnje dni velika diplomatska aktivnost. Po časopisnih vesteh si Grčija predstavlja rešitev vprašanja s takojšnjo priključitvijo Cipra k Grčiji in to brez plebiscita. Ona je pripravljena NATO odstopiti tudi oporošče na otoku, v katerem so lahko tudi turške čete, turški manjšini pa zagotavlja isto zaščito, kot jo uživa turška manjšina v grški Trakiji. Za podobno rešitev se zavzemata tudi ZDA in Velika Britanija, med-

tem ko De Gaulle pravi, da je treba vprašanje Cipra rešiti z neposrednim sporazumom med Grčijo in Turčijo.

Maršal Tito je v svoji poslanici ciprskemu predsedniku Makariosu sporočil, da Jugoslavija dosledno podpira neodvisnost in celovitost republike Ciper. Slično stališče zavzemajo do vprašanja tudi vzhodnoevropske dežele, Sovjetska zveza pa je Cipru v primeru nadaljnjih turških intervencij zagotovila svojo pomoč. Na liniji podpiranja neodvisnosti republike Ciper je tudi sporočilo stalnega sekretariata narodov Azije in Afrike v Kairu, ki poudarja, da »podpira pravico Ciprčanov do samoodločbe in reševanja njihovih notranjih problemov brez vmešavanja imperialističnih sil«.

Medtem je Grčija odklopila svoje vojaške sile izpod poveljstva NATO, kar je zadalo tej organizaciji nov udarec prav na njenem najbolj občutljivejšem območju. Sicer jih je v sredo spet podredila poveljstvu NATO, vendar ta dogodek ni ostal brez odmeva. Da bo Sovjetska zveza tudi ta dogodek izkoristila v svoj prid, je dokaj jasno, zlasti še zaradi tega, ker posveča Hruščev vprašanju Cipra vse večjo pozornost kot jo posveča problemom jugovzhodne Azije, ki jih je, kakor izgleda prepustil Kitajcem in ZDA.

V kakšni smeri se bo reševalo ciprsko vprašanje, bo morebiti pokazalo že prvo srečanje grških in turških parlamentarcev na konferenci mednarodne parlamentarne unije v Kopenhagun.

Ameriški bombniki za Kongo

ZDA ženejo tudi v Kongu razvoj na ostri. Medtem ko so spričo prvih spopadov med Čombejevimi žendarji in enotami ljudskoosvobodilnega gibanja v Kongu še zagotavljale, da potrebuje Kongo le tehnično in posvetovalno pomoč, ne pa vojaške, so to stališče v ponedeljek spremenile. Na prošnjo Moisa Čomba so mu poslale več letal v Leopoldville, ki so jih prej uporabljale kot bombnike.

Medtem se boji med enotami ljudskoosvobodilnega gibanja in med Čombejevimi vojaškimi silami nadaljujejo. Ker Čombe s svojimi enotami ni kos zadušiti ljudskoosvobodilnega gibanja, se je obrnil do več afriških dežel in jih prosil za vojaško pomoč. Pravijo tudi, da se pogaja z nekdanjimi belimi najetimi vojaki v Kongu in da jih hoče pridobiti za svoje namene, to je za zadušitev ljudsko osvobodilnega gibanja.

Razvoj v Kongu močno vznemirja ostale afriške dežele, zlasti še, ker je pričel Čombe izvajati represalije proti njihovim državljanom, ki živijo v območju Konga.

Prva enciklika papeža Pavla VI.

Prva enciklika papeža Pavla VI., ki so jo pod naslovom »Ecclesiam suam«, v ponedeljek minulega tedna objavili v Rimu, je po svetu zbudila veliko zanimanje. Odgovorila je namreč na vprašanje, ali bo papež zares stopal po stopinjah svojega prednika Janeza XXIII., obenem pa je dala tudi neuradno napotilo za nadaljevanje »ekumenskega razgovora« znotraj katoliške cerkve.

Enciklika obsega štiri dele: uvod, samozavest cerkve, obnovitev cerkve in odnosi cerkve z zunanjim svetom. Za širšo javnost je nedvomno najbolj zanimivo, kaj sodi novi papež o odnosu do ostalih cerkva, posebno do prizadevanj, da bi združili vse krščanske cerkve pod enotnim vodstvom in da bi našli bližji jezik do ostalih ver in verskih gibanj. Za svetovni mir in mednarodno sodelovanje pa je še pomembnejše mnenje o socialističnem svetu in o ateizmu, ki ga pripisuje v svoji encikliki »določenim gospodarskim in političnim režimom«.

Kje naj se cerkev loti prizadevanj za zблиžanje, ali vsaj za boljše razumevanje? V bistvu naj bi bila pripravljena na pomenek »z vsemi ljudmi dobre volje«. Pri tem enciklika seveda

poudarja — in to je za poglavarja katoliške cerkve tudi razumljivo — da je teoretična podlaga zanikanja boga v bistvu napačna. Vendar takoj tudi pristavlja, da je v sedanjih okoliščinah težko domnevati, da bi prišlo do »dialoga« z režimi, ki po papeževi sodbi zavirajo razvoj vere. Vendar papež ne zapira povsem vrat za seboj. Pravi, da bi vendarle ne smeli že vnaprej izključiti tistih, ki »se priznavajo omenjenim režimom«. »Za tistega, ki ljubi resnico, so razprave vedno možne« je rečeno v encikliki.

Za papeža Janeza XXIII. je bilo značilno, da se je izogibal polemike z deželami, ki so po uradni vatikanski oceni brezbožne. Ta strpnost je tudi rodila izboljšanje odnosov s ZS, ker se je katoliški poglavar odločno zavzel za mir in prijateljstvo med vsemi narodi. Ali naj odločnejši ton enciklike spodkoplje temelje, ki jih je postavil pokojni papež Janez XXIII. v interesu miru in prijateljstva? Napreden italijanski tisk, ki verjetno najbolj pozna trenutno stanje v vatikanski hirarhiji, sodi, da ne gre za »zaostritev«, marveč bolj za določen stil izražanja. Če je temu res tako, bodo pokazale šele poznejše izjave.

V SZ izstrelili „Kozmos 37, 38, 39 in 40“

Danes teden so v Sovjetski zvezi izstrelili satelit »Kozmos 37«. To je 37. satelit te vrste. Na krovu nima posadke, temveč samo znanstvene aparate za proučevanje vesolja. Agencija TASS je s tem v zvezi sporočila, da gre pri tem satelitu za izvrševanje programa vesoljskih raziskovanj, ki so ga objavili marca 1962.

V torek pa so v SZ izstrelili nadaljnje tri satelite in sicer »Kozmos 38, 39 in 40«. Vse so izstrelili s pomočjo nosilnih raket novega ti-

pa. Tudi izstrelitev teh satelitov služi istim namenom, kot izstrelitev »Kozmosa 37«.

Iz različnih krajev prihajajo vesti o sprejetih radijskih znakih, ki napovedujejo pomembnejšo izstrelitev. V ZDA so mnenja, da bodo Sovjeti v kratkem izstrelili najmanj dve raketi z vesoljskima ladjama, v kateri bosta mogoče tudi dva astronauta. V tej zvezi tudi ugibajo, če bodo poskusili, da se vesoljski ladji srečata ali pa da bosta obkrožili Luno.

OD 29. AVGUSTA DO 6. SEPTEMBRA

Jubilejni 10. Mednarodni vinski sejem v Ljubljani

Jutri teden bo na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani mednarodno priznani Ljubljanski vinski sejem v desetič odprl svoja vrata k razstavi vin, žganih pijač in sadnih sokov, ki bo povezana z mednarodno informativno-propagandno razstavo „Trta in vino v svetu“, mednarodno razstavo strojev in opreme, transportnih in ostalih sredstev za vinogradništvo, vinarstvo in za proizvodnjo žganih pijač in sadnih sokov ter s poskušajo ocenjenih vzorcev vina.

Na jubilejnim mednarodnem vinskem sejmu v Ljubljani sodelujejo proizvajalci vin, žganih pijač in sadnih sokov iz 25 držav. Njihove vzorce, ki so jih poslali skupno 1300, je mednarodna komisija 18 strokovnjakov iz 11 držav ocenila v času med 13. julijem in 7. avgustom. Na sejmu bodo razstavljeni vzorci iz vseh petih kontinentov, kar je nedvomno izreden uspeh in priznanje za to specialno sejsko prireditev v Ljubljani.

Na prvem mestu so tudi letos spet vina. Ocenjevalni komisiji je bilo poslanih letos 1103 vzorci vina, žganih pijač pa 188 vzorcev, skupno za 201 vzorec več kot lani.

Kako velik ugled ima Ljubljanski vinski sejem v svetu, priča močna mednarodna udeležba na sejmu. Tako je Zvezna republika Nemčija poslala na sejem 151 vzorcev, Avstralija 84, Združene države Amerike 16 in Nova Zelandija 46 vzorcev. Skupno je nad dve tretjini vzorcev iz inozemstva. Iz Jugoslavije pa so zastopana s svojimi vzorci vsa pomembnejša vinogradniška področja.

Doslej je bilo skupno podeljenih 358 zlatih, 827 srebrnih in 29 bronastih medalj. Od tega je komisija vzorcem vina priznala 291 zlatih, 722 srebrnih in 27 bronastih medalj.

Organizatorji, ki so pred 10 leti s prvim sejmom poslali smoter, da bi Ljubljana postala svetovnoznano središče za mednarodno ocenjevanje vin na visoki ravni, lahko ob desetletnem jubileju tega sejma z zadovoljstvom ugotavljajo, da so ta smoter

dosegli. Na vseh petih kontinentih krasi danes najboljša vina značka, ki je iz Ljubljane.

... in Avstrijski osrednji kmetijski sejem v Welsu

Isti dan bo po presledkih 2 let odprt v Welsu na Zgornjem Avstrijskem Avstrijski osrednji kmetijski sejem, za Verono in Novim Sadom tretja največja mednarodna kmetijska sejska prireditev. Tudi ta sejem bo nedvomno zanimiv, zlasti za naše kmečko prebivalstvo, leži vendar Wels v pokrajini, kjer je kmetijstvo v Avstriji najbolj razvito in kjer je že mnogo kmetij, ki docela odgovarjajo pogojem moderne industrijske družbe.

Na tem sejmu bo zlasti zanimiva razstava živine s 93 konji, 37 plemenskimi svinjami in 7 gnezdi pujskov ter 270 plemenskimi in klavnimi govedi ter več kot 1000 malimi živalmi. Nič manj ne bo privlačna, zlasti pa poučna razstava „Moderno kmetijstvo“, ki bo obsegala površino 25.000 kvadratnih metrov. Ta razstava bo omogočala tudi praktično eksperimentiranje v vprašanih preusmeritve kmetovanja. Da bo tudi razstava kmetijskih strojev zelo bogata in da se bo splečalo ogledati konjske dirke 150 konj iz Avstrije, Nemčije, Italije, Švice in Madžarske, se razume samo po sebi.

Rekorden obisk na 13. Avstrijskem lesnem sejmu

Letošnji Avstrijski lesni sejem in Koroški sejem v Celovcu je po 10 dneh trajanja v nedeljo zaprl svoja vrata. Sejem, na katerem je po zaključnih poročilih uprave sejma razstavljalo 1117 podjetij iz 20 držav, je kljub deloma neugodnemu vremenu obiskalo 301.212 ljudi. S tem je sejem zabeležil nov rekorden obisk.

O obsegu poslovnih zaključkov na sejmu poročilo še ne navaja števil, kar je tudi samo po sebi razumljivo, pravi le, da je bilo njihovo število manjši kot lani, da pa je bilo vsekakor višji, kot je bilo pričakovati z ozirom na to, da je koroško lesno gospodarstvo skoraj v celoti usmerjeno na italijanski trg, ki pa se nahaja v dobi stagnacije.

V pogledu na zveze z inozemstvom je sejem prinesel nekaj novih aspektov. Predstavniki pristanišča Rijeka so bili z več strani vprašani glede možnosti uvoza eksotičnega lesa preko tega pristanišča. Podobno so bili vprašani tudi predstavniki Trsta, ki je imel letos svojo posebno razstavo osredotočeno na eksotični les. Trst je tudi sporočil, da bo na sejmu postavil stalni paviljon iz eksotičnega lesa in da bo potem v svojo razstavo zajel tudi Julijsko pokrajino in Benečijo.

Uspešni so bili letos tudi mednarodni kontakti s področja lesnega gospodarstva. Drugo srečanje ekspertov in novinarjev lesnega gospodarstva na lesnem sejmu je privabilo zastopstva iz 14 držav. Poleg drugih srečanj mednarodnega značaja, ki so bila za časa sejma v Celovcu je treba omeniti še obiske romunskega ministra za gozdarstvo, direktorje švedske trgovinske zbornice in gospodarskega eksperta poljske ambasade na Dunaju ter uvedbo razgovorov predstavnikov sejmov v Welsu,

Münchenju in Ljubljani z interesenti na teh sejmih, ki jih je organizirala Delovna skupnost alpskih sejmov.

Razstava pohištva je letos obsegala 12.000 kvadratnih metrov prostora. Avstrijska industrija pohištva se spričo tega resno bavi z načrtom, da bi v Celovcu ob lesnem sejmu pričela prirajati še redni sejem pohištva, ki mu je že dala ime »Avstrijski salon pohištva«. Zaključno je v poročilu uprave Avstrijskega lesnega sejma v Celovcu rečeno, da stoji tudi prihodnji sejem leta 1965 pod ugodnimi znamenji. Velik interes za prihodnji sejem se zlasti kaže v tem, da je veliko podjetij že sedaj sklenilo z upravo pogodbe o sodelovanju na prihodnjem sejmu. S tem je začetan tudi že njegov okvir, zlasti na področju posebnih razstav. V nadaljnji hali, ki jo bo uprava med tem zgradila, hoče n. pr. združenje avstrijske žagarske industrije prihodnje leto demonstrirati primer obratovanja modernega žagarskega podjetja.

Napredek podržavljene industrije

Prizadevanja vicekanclerja Pittermanna kot ministra za podržavljeno industrijo in zunanega ministra Kreiskega, da bi za podržavljeno industrijo odprla nova tržišča in nove možnosti sodelovanja z drugimi industrijami v Evropi, Aziji, Afriki in Južni Ameriki, kažejo prve uspehe. Po poročilih Socialistične korespondence z Dunaja je podržavljena industrija prebolela stagnacijo leta 1963. Medtem,

ko je v prvem četrtletju 1963 njen promet v primerjavi s prvim četrtletjem 1962 nazadovol za 4,2%, je bil letos v prvem četrtletju za 6,8% večji kot lani. S tem je bil tudi za 2,6% večji kot leta 1962.

Letos je dobila podržavljena industrija tudi več naročil kot jih je dobila lani. Povečalo se je število inozemskih naročil, medtem ko je število domačih naročil nazadovol. Socialistična korespondenca z Dunaja pravi, da poživitev prometa ni zajela vseh panog podržavljene industrije, vendar je posebno razveseljivo, da se število naročil večja predvsem na področjih, ki so doslej stala v senci konjunkturo.

Največ naročil dobiva industrija svetlih kovin. Njeno število naročil se je povečalo za 30%, njena proizvodnja in njen promet pa sta narasla za 11 in 17,5%. Na drugem mestu povečanja proizvodnje in prometa stoji podržavljena elektroindustrija, iz stagnacije pa so se izklopale tudi industrija mineralnih olj, kemična industrija ter industrija železa in jekla, v kolikor so podržavljene. Težaven je položaj še vedno po rudnikih premoga, v ladjedelnicah in v industriji strojev. Tu je letos promet nazadovol za 5,6%.

Razveseljivo je tudi, zaključuje Socialistična korespondenca z Dunaja, da je avstrijski podržavljene industriji uspelo povečati tudi svojo produktivnost. Čeprav se je število zaposlenih zmanjšalo za skoraj 3%, je produktivnost narasla za 1,4%.

Vrednost šilinga pade letno za 3,6 odstotkov

V enem svojih zadnjih poročil ugotavlja Avstrijska politična korespondenca, da je med letom 1953 in letom 1960 vrednost šilinga letno padla za 2,2%, v letih 1961 do 1963 pa se je njegova vrednost letno zmanjšala že za 3,6%. Šiling je za 22% manj vreden, kot je bil leta 1953.

Zmanjševanje vrednosti šilinga postaja zadnja leta vedno bolj očitno. Med 42 deželami, ki jih obsega študija newyorške First National City Bank o gibanju vrednosti denarja, stoji Avstrija na 17. mestu. Med evropskimi deželami, ki jih obsega ta študija, zgbuja le še francoski frank nagleje na vrednosti. Njegova vrednost pade letno za 4%. Vrednost švedske krone pade letno za 3,1, vrednost lire za 2,8, pfunda za 2,6, švicarskega franka za 1,9, vrednost nemške marke pa za 1%. Dolar zgubi letno 1,3% svoje vrednosti. Najbolj stabilen je denar Guatemale, ki zgubi letno le pol odstotka vrednosti.

Najmanj trden je denar južnoameriških držav Brazilije, Čila, Argentine in Bolivije. Tam je prava inflacija. Tekom dni je vrednost denarja teh držav padla za 20 do 43 odstotkov. Gospodarska rast teh dežel znaša letno manj kot 2,5%.

Število krav v Evropi nazaduje

Zadnje štetje goveje živine ni le pri nas v Avstriji pokazalo, da imamo okoli 126.000 glav manj kot smo jih imeli koncem leta 1962, podobne rezultate so objavile tudi druge Evropske dežele, zlasti Italija, Zahodna Nemčija, Velika Britanija, Holandska in druge. Pri zadnjem štetju v maju pa so tudi v Belgiji ugotovili, da je število goveje živine tam ponovno padlo za 5%, število krav pa celo za 6%. Manj krav pa pomeni tudi manj telet, s tem pa tudi nevarnost, da bo število goveje živine še naprej padlo.

Kar so pri štetju goveje živine ugotovili v Belgiji, smo decembra lahko ugotovili tudi pri nas. Tudi v Avstriji je leta 1963 najbolj nazadovol število krav in telic. Sicer po vseh teh deželah število prašičev narašča, vendar to naraščanje nikakor ni v stanju izravnati primanjkljave govejega mesa na evropskem trgu, na katerem ne narašča le potrošnja mesa, marveč se tudi število konzumentov iz leta v leto večja.

Pospeševanje pogojev za turizem

Odkar je postalo očitno, da mora naša država svojo pasivno zunanjetrgovinsko bilanco izravnati le z dohodki iz inozemskega turizma, so pričeli pristojni krogi pospeševanju pogojev za razvoj turizma posebno pozornost.

Iz sredstev ameriške pomoči svoječasnega Marshallovega plana se iz kreditov, ki jih vračajo avstrijska podjetja, vsako leto zbira v takoimenovanem ERP-fondu več sto milijonov šilingov, s katerimi razpolaga avstrijska vlada. Po tozadevnem zakonu mora vlada te denarje vsako leto uporabiti za dodeljevanje novih kreditov za razvoj in modernizacijo avstrijskega gospodarstva. V tem sklopu odobri vsako leto tudi kredite za pospeševanje pogojev za razvoj turizma. Lani je v ta namen dala na razpolago 120, letos pa 126 milijonov šilingov.

Letošnjega zneska kreditov za pospeševanje pogojev za razvoj turizma bodo deležna predvsem turistična podjetja v takoimenovanih centrih oddiha in kmetijski predeli, kjer obstoja nevarnost odselitve prebivalstva. V teh centrih in predelih so ERP krediti v višini 50% skupnih stroškov na razpolago za modernizacijo turističnih podjetij z več kot 15 posteljami in kvalificiranih restavracij, nadalje za gradnjo žičnic in liftoev ter kopalniških bazenov. Maksimalni znesek kredita znaša v vsakem primeru 5 milijonov šilingov.

Po tej poti skuša vlada po eni strani odpreti turistom pot v odmaknjene kmečke predele, kamor le-ti tudi sami vedno bolj silijo, po drugi strani pa hoče zboljšati tudi pogoje za razširitev turizma na vigradni in jesenski, zlasti pa na zimski čas, kar je osnovni pogoj rentabilnosti investicij v turizmu.

POŠIROKEM SVETU

LONDON. — Sovjetski premier Hruščov je pred nedavnim sprejel lorda Thompsona in mu dal intervju, v katerem je govoril o raznih aspektih mednarodnega položaja. Na vprašanje o morebitnem sestanku na vrhu v začetku prihodnjega leta, na katerem naj bi se sporazumeli o prepovedi uporabe jedrskega orožja v vojni, je Hruščov izrazil pripravljenost, da bi sodeloval na takem sestanku in dodal, da bi bila nova pobuda v tem pogledu dobrodošla. Kar zadeva odnose Vzhod-Zahod, je Hruščov mnenja, da so bolj-ši kot pred enim letom.

LONDON. — Londonski „Sunday Telegraph“ piše, da se je Velika Britanija odpovedala svojim vojnim oporiščem v Libiji. Konzervativni list navaja, vključno se na britanske vojaške kroge, da bodo britanske vojaške sile umaknili iz oporišč v Bengaziju in Tripoliju. Letalom britanskega letalstva bodo kljub temu še dovolili uporabo libijskih letališč. 1500 britanskih vojakov, kolikor jih je zdaj v Libiji, bodo evakuirali na Malto glede na povečano strateško pomembnost tega otoka po ciprski krizi.

RIO DE JANEIRO. — Po informacijah, ki prihajajo iz Kolumbije, je prišlo na ulicah Bogota v zadnjih dneh do novih spopadov med policijo in študenti. Študentje organizirajo serijo demonstracij proti vladni politiki in podpirajo kolumbijske gverilce ter odporiško gibanje proti katerim je vlada začela ofenzivne operacije. Študentje so v Bogoti zavzeli televizijsko centralo in jo imeli štiri ure v oblasti. Kakor poročajo, so po spopadih aretirali 135 mladih ljudi.

GRENOBLE. — V letošnji sezoni je zgubilo v francoskih Alpah življenje 55 planincev, 26 pa je bilo težje ranjenih. To je največje število žrtev alpinizma v zadnjih letih. Najhujša nesreča se je zgodila 7. julija, ko je plaz zasul 14 francoskih alpinistov, med njimi tudi znanega smučarja Charlesa Bozona.

BEOGRAD. — Poročajo, da bo urad zvezne gospodarske zbornice za gospodarsko propagando v tujini organiziral v okviru jesenskega zagrebškega velesejma razstavo z naslovom „Azija — Afrika — Jugoslavija“. Razstava naj bi prikazala gospodarsko in tehnično sodelovanje, investicijska dela in druge dejavnosti jugoslovanskega gospodarstva na področju teh dveh kontinentov.

FRANKFURT. — Glavni svet svetovnega združenja prezbiterijanskih cerkva je z večino glasov sprejel resolucijo, v kateri se zavzema za ukinitve rasne neenakopravnosti. V resoluciji pozivajo vse cerkve, članice združenja, naj se zavzemajo za ukinitve rasne diskriminacije v svojih vrstah in za to, da bi bila sploh ukinjena.

BARCELONA. — Ob obali severno in južno od Barcelone so bili veliki nalivi, ki so povzročili poplave v številnih kopalniških krajih in poškodovali ali uničili številna šotarska taborišča ob morski obali. Morski ljaki so spreminili ceste v potoke. Voda je odnesla v morje 45 avtomobilov, vendar pa ni bilo človeških žrtev.

TOKIO. — Na Japonskem so začeli s poskusi za umeten dež, v prizadevanju, da bi se rešili iz kritičnega položaja, ki je nastal zaradi pomanjkanja vode v Tokiu kot posledica izredne vročine. Dve prevozniki letal japonske vojske sta se dvignili s skupnim tovorom poltruge tone vode. Vodo so razpršili v višini 3500 metrov; pobarvana je bila z oranžno barvo. Vodo so razpršili nad plastjo oblakov nad nekim jezerom. Čez trideset minut je na tem področju začelo deževati. V mestu Enzan je padlo 11 milimetrov dežja, v drugih krajih pa po 5 milimetrov. Strokovnjaki so izjavili, da so padavine na področju Enzan neposredna posledica poskusov, ki se bodo nadaljevali en mesec.

MASERU. — V mesecu juniju je v gorovju Bazutolandu v Južni Afriki zgubilo življenje zaradi mraza 85 mladih Afričanov. Njih trupla so našli pastirji. Mladenci so bili v baraki, ki se je zaradi obilnega snega porušila in vsi so se zadušili pod snegom ali pa so zmrzli.

KAIRO. — Na sedežu sveta za gospodarsko zvezo, ki je odvisen od arabske lige, so podpisali resolucijo, ki predvideva ustanovitev arabskega skupnega tržišča v desetih letih, začeti od januarja 1965. Carine se bodo najprej znižale za deset odstotkov za industrijske proizvode.

ALŽIR. — Alžirski predsednik Ben Bela je prejel v Alžiru Leninovo nagrado za mir zaradi njegovega prispevka „k stvarni mednarodnega miru in razumevanja med narodi“. Med svojimi nedavnimi obiskom v Sovjetski zvezi je bil Ben Bela odlikovan z zlato zvezdo junaka Sovjetske zveze.

VARŠAVA. — Obilno deževje na Poljskem je povzročilo v jugozahodnih delih države poplave. Pad voda je bilo več tisoč litrov, okoli 4000 ha obdelovalne zemlje in še drugi prostorni tereni. Škoda imajo tudi tekstilne tovarne in druge industrijske naprave v visokoindustrializirani Spodnji Šleziji. Po prvih cenitvah se suče škoda okoli 150 milijonov zlotov. Poplave so terjale tudi dve smrtni žrtvi.

MOSKVA. — Sovjetska zveza je pred kratkim izstrelila nov umetni satelit Kosmos-37. Satelit nosi s seboj znanstvene instrumente za proučevanje vesolja v skladu s programom, ki ga je agencija Tass napovedala 16. marca 1962. Razen teh instrumentov so na satelitu tudi radijski oddajnik, radijski sistem za točno merjenje orbitalnih elementov ter radijsko-telemetrijski sistem za prenos podatkov o delovanju instrumentov. Instrumenti delujejo normalno, v koordinacijsko-računskem središču na zemlji pa se proučujejo prve podatke, ki so jih dobili s satelita Kosmos-37.

TOKIO. — Iz Tokia poročajo, da se na Japonskem naglo širi epidemija encefalitis — vnetje možgan. V poletnih mesecih je zaradi te hude bolezni umrlo 259 oseb, zabeležili pa so 906 bolezenskih primerov. Epidemija najbolj razsoja v provincah Tokushima, Aiti in Micho.

SPLIT. — Splitska ladjedelnica je izročila pakistanski družbi Pakistan Shipping Line iz Karačija nov tramper z 12.000 tonami nosilnosti. Ladja je dolga 190, široka pa 19 metrov in doseže hitrost 17 vozlov. To je že drugi tramper, ki so ga splitske ladjedelnice zgradile za potrebe pakistanske trgovske mornarice.

CARACAS. — Venezuelski zunanji minister je sporočil, da bo francoski predsednik de Gaulle prišel 21. septembra v Caracas in bo začel potovanje po latinsko-ameriških državah.

Jugoslovanska poezija v nemščini

Glavni urednik lista »Wissenschaft und Allgemeinbildung«, ki izhaja v Gütterslohu na Vestfalskem, književnik in prevajalec Herbert Gottschalk, je pri založbi Sigbert Mohn, ki je del koncerna C. Bertelsmann Verlag, izdal anatologijo sodobne jugoslovanske poezije v nemščini. V njej je zastopanih 19 slovenskih, 22 hrvaških, 17 srbskih in 9 makedonskih pesnikov. Med Slovenci so zastopani Bor, Borke, Gradnik, Klopčič, Kocbek, Kosovel, Kovič, Krakar, Menart, Minatti, Mrzel, Pavček, Udovič, Vipotnik, A. Vodnik, Vodušek, Zajc, Zlobec in O. Zupančič.

Knjiga jugoslovanske poezije v nemščini bo izšla v 3000 izvodih. Opremljena je s splošnimi, tu in tam sicer nepopolnimi biografskimi podatki o avtorjih, ki pa so vendar za nemškega bralca dovolj informativni. Na koncu založnik spregovori o vplivnostnih področjih, ki so delovala na jugoslovansko litera-

turo, nato pa spregovori na kratko o slovenski, hrvaški, srbski in makedonski literaturi. Slednjič je še kratka beseda o situaciji, v kateri je jugoslovanska literatura danes. Iz vsega pa je razvidno priznanje, ki ga je ta literatura dosegla doma in v svetu.

Ko je Gottschalk v minulem tednu obiskal Jugoslavijo, je v razgovoru s predstavniki Društva slovenskih književnikov v Ljubljani povedal, da bo zdaj tudi pripravil posebno izdajo slovenske poezije v nemščini. S tem v zvezi je dodal, da je izdaja anatologije sodobne jugoslovanske poezije v nemščini porojena iz kulturne potrebe, ki se čuti v Nemčiji, kjer na knjižnem trgu še ni bilo doslej nobene knjige ali celo anatologije jugoslovanske poezije. »Po podatkih turističnih agencij« je dejal književnik Gottschalk, »je letos obiskalo Jugoslavijo precej več kot milijon tujih turistov in med temi turisti je gotovo kakih 400.000 gostov iz Zvezne republike Nemčije. Med vso to množico pa menda nihče ne ve, da je v Jugoslaviji toliko pesnikov.«

KULTURNE DROBTINE

● Danes teden je šla Italijanska drama Narodnega gledališča na Rijeki na gostovanje v istrsko mesto. Za to gostovanje je izbrala Galdinijeve »Ribške drahe«, ki jih je imela prvič na sporedu leta 1946.

● V Kopru pri Piranu pripravljajo dve publikaciji o slovenskem morju in vprašanih pomorstva. Klub pomorščakov v Piranu pripravlja drugo številko Slovenskega pomorskega zbornika, študijska knjižnica v Kopru pa pripravlja publikacijo, ki bo vsebovala obsežno bibliografijo o zgodovini pomorstva v Trstu ter katalog pomorske literature.

● Pod skupnim nazivom »Forma viva« se je minuli teden pričel na Ravnah simpozij umetniških oblikovalcev železa, na katerem sodelujejo kiparji iz Jugoslavije, Kanade, Japonske in Italije. Gostoljubje jim izkazuje ravensko železarno, ki jih oskrbuje tudi s primernim materialom.

● Pri Dubrovniških Igrah sodeluje letos prvič zbor Slovenske filharmonije iz Ljubljane. Skupno z zagrebškim filharmoničnim orkestrom in s solisti iz nekaterih evropskih držav izvaja pod vodstvom dirigenta Lovra Matičiča Händlov oratorij »Belsazar«.

Italijanska filmska industrija v krizi

Italijanski film je zabeležil absolutno prvenstvo v Evropi glede inkasa pri filmskih predstavah. V tem pogledu je Italija občutno prekosila bogatejše dežele kot so Anglija, Francija in Nemčija. Za filmske vstopnice so lani Italijani plačali 140,5 milijarde lir, kar je 8 milijard več kot predlanskem. Vendar pa je prav filmska industrija v največjih težavah in ti na videz zadovoljivi podatki skrivajo resno krizo. Število obiskovalcev se je namreč znižalo in je bil višji inkaso dosežen izključno na osnovi zvišanih cen za vstopnice. Cene za kinovstopnice so se zvišale hitreje kot so naraščali splošni življenjski stroški.

Vzrok krize je izredno visoko število proizvedenih filmov, saj je bilo lani v Italiji proizvedenih kar 230 filmov, medtem ko so

jih v ZDA ponseli le 153, v Angliji 72, v Franciji 141 in v Nemčiji 63. Od italijanskih filmov so finančno uspeli le tisti, ki so zaradi svoje kvalitete prodrli tudi na tujih tržiščih.

Pomembno pa je dejstvo, da se je lani izdatek italijanskega prebivalstva za gledališke predstave povečal za milijardo in dosegel skoraj 10 milijard lir. To povečanje sloni na realnih temeljih, ker se je lani tudi število prodanih vstopnic v gledališčih povečalo za pol milijona. To pa kaže na oživljeno zanimanje občinstva za gledališke predstave, ki so postale kvalitetnejše. To zanimanje je toliko bolj očitno, ker se je lani število gledaliških predstav skrčilo na 34.000, medtem ko jih je bilo predlanskim še 37.000.

POČITNIŠKA IZMENJAVA OTROK MED AVSTRIJO IN JUGOSLAVIJO:

Jezik ni ovira za zблиževanje

»Predvsem želim poudariti, da se otroci iz raznih držav odlično sporazumevajo med seboj in da jezik ni ovira za medsebojno zблиževanje. Bolj kot to nas ovira pomanjkanje počitniških domov« je dejala predstavnica organizacije »Österreichische Kinderfreunde« Grete Hey, ki upravlja počitniški dom te organizacije v Seebodnu ob Millstattschem jezeru, kjer že več let letujejo tudi otroci iz Slovenije.

Počitniška izmenjava otrok med Avstrijo in Slovenijo, ki jo organizirata »Österreichische Kinderfreunde« in društva prijateljev mladine iz Slovenije, se že več let lepo razvija. Letos letuje po domovih »Österreichische Kinderfreunde« nad 300 otrok iz Slovenije, enako število avstrijskih otrok pa preživlja počitnice ob Jadranu v Baški, Fiesli, Malinski, Crikvenici in Strunjanu.

Tudi po poti medsebojne počitniške izmenjave otrok se zboljšujejo in utrjujejo dobri sosedski in prijateljski odnosi med državami in narodi. Življenje otrok različnih narodnosti v skupnih domovih je ena najhvaležnejših oblik uresničevanja idej mednarodne solidarnosti ter spoznavanja in zблиževanja med narodi. Tu se pričenjajo kovati osebnost prijateljstva, tu plahnijo v preteklosti tako kvarni nacionalni predsodki. Tu se pričenjajo polagati temelji spoznanju, da sta mir in prijateljsko sožitje med narodi najbolj zagotovljena v najširšem tesnem prijateljstvu ljudi različnih jezikov in narodnosti. Ustvarjanje pogojev za tako srečavanje in sožitje mladine je postavljanje temeljev, da bo mladi rod, ki se bo jutri ali pojutrišnjem povzpela na položaje v družbenem in mednarodnem življenju preko meja in različnosti jezika živel lepše življenje in si izoblikoval lepše okolje, kakor ga je doživljal mladi svet v preteklosti.

Na poti h temu cilju vlagajo napredne organizacije in vzgojitelji mladine v svetu velike napore. Za »svet miru za vse otroke« vlaga tudi organizacija »Österreichische Kinderfreunde«, ki združuje več desetisoč staršev, veliko sredstev in prostovoljnega dela. Ta organizacija vzdržuje okoli 1300 otroških vrtec, ki jih obiskuje nad 40.000 otrok. Za 15.000 otrok različnih narodnosti pa polom izmenjave leino omogoči, da prebijejo del svojih počitnic v taborih in domovih, ki jih ima 16, nadaljnjih 15 pa jih hoče še zgraditi. Njeni člani prispevajo letno 2 milijona ur prostovoljnega dela za uresničenje programa organizacije.

Toda pustimo k stvari spregovoriti tajnika »Österreichische Kinderfreunde«, Karla Trattniga. V razgovoru z dopisnikom »Dela« je med drugim dejal: »Medsebojno seznanjanje otrok različnih narodnosti in držav ostaja slej ko prej poglavitna točka programa naše organizacije. Žal je čas treh tednov dokaj kratak za temeljitše zблиžanje otrok, vendar je praksa pokazala, da otroci temelje prijateljstva kasneje sami utrjujejo z dopisovanjem in medsebojnim obiskovanjem.«

Za počutje naših otrok v Jugoslaviji zlepa ne najdem pohvalnega izraza, zakaj, razen odlične hrane in globokih doživetij otrok na-

še dežele v vaših lepih letoviških krajih tudi pri vas vzorno skrbite za zблиževanje otrok obeh držav v skupnih domovih in taborih. Posebno priznanje velja soboški občini, ki je uredila v Baški na otoku Krk sodoben počitniški dom, kjer odstopajo našim otrokom najlepše prostore.

Obstojajo vsi pogoji za širšo izmenjavo otrok. Predvsem bi želeli, da se pri tej izmenjavi malih letoviščarjev ne bi omejevali pri vas samo na mariborski okraj, ampak da bi sodelovali pri tem otroci iz vse Slovenije ali celo Jugoslavije. Menim, da bi bilo tudi koristno, če bi poskušali z izmenjavo vzgojiteljev, da bi tako razširili program tudi na širše pedagoško sodelovanje.«

Poletne kulturne prireditve

Sporod za prihodnji teden

● V BREZAH:
22. avgust — Schiller: DON CARLOS (Zaključna predstava)
26. avgust — Shakespeare: DER KAUFMANN VON VENEDIG
27. avgust — Shakespeare: DER KAUFMANN VON VENEDIG
28. avgust — Shakespeare: DER KAUFMANN VON VENEDIG
29. avgust — Shakespeare: DER KAUFMANN VON VENEDIG (Zaključna predstava)
Začetek predstav ob 20. uri.

● V LJUBLJANI:
26. avgust — LADO - Zagreb, folklorni ansambel
27. avgust — W. Shakespeare (J. Javoršek): IZ TAKE SMO SNOVI KOT SANJE, Slovensko gledališče Trst
Predstave so začnejo ob 20.30 uri.

● V SPITALU ob Dravi:
22. avgust — Marivaux: LIEBE UND ZUFALL
24. avgust — Lope de Vega: DER KAVALIERS VOM MIRAKEL
25. avgust — Marivaux: LIEBE UND ZUFALL
26. avgust — Tirso de Molina: DON GIL VON DEN GRÜNEN HOSEN
27. avgust — Marivaux: LIEBE UND ZUFALL
28. avgust — Lope de Vega: DER KAVALIERS VOM MIRAKEL
29. avgust — Tirso de Molina: DON GIL VON DEN GRÜNEN HOSEN
30. avgust — Tirso de Molina: DON GIL VON DEN GRÜNEN HOSEN
Začetek vsake predstave ob 20. uri.

Das Menschenrecht ist unteilbar!

(Fortsetzung aus der letzten Nummer)

REVISION DES GESCHICHTSBILDES

Es war schon Tragik des alten Habsburgerreiches, daß die damals herrschenden Kreise — die Zeit Josephs II. ausgenommen — niemals Interesse an der Erweckung eines echten Staatsbewußtseins hatten, sondern es viel lieber sahen, wenn sich der »Untertan« lediglich dem »Landesvater« gegenüber verpflichtet fühlte. So etwa strich Franz I. in einem während der Befreiungskriege verfaßten Aufruf das Wort »Vaterland«, um es durch »Kaiser« zu ersetzen. Der richtige Zeitpunkt, aus Altösterreich eine »östliche Schweiz« zu machen, wie sie auch Renner in seinen ersten politischen Jahren vorschwebte, wurde verpaßt. Hohenzollerisch-preußische Geschichtsschau kam auch bei den deutschsprachigen Altösterreichern, insbesondere unter den Intellektuellen, immer mehr zu Ansehen und Einfluß. Die Fehler Altösterreichs wurden nicht mit der ehrlichen Trauer eines Patrioten, der Schwächen aus Liebe zum Vaterland aufdeckt, kritisiert, sondern mit völliger Verständnislosigkeit den Problemen eines Vielvölkerreiches und Abneigung der heimischen Dynastie gegenüber aufgezeigt. Von einem Geschichtslehrer dieser Geisteshaltung wurde auch der Haß Hitlers gegen sein österreichisches Vaterland gefordert.

Heute hat sich die Situation ge-

ändert. Vor 1914 wäre eine gesamt-europäische Geschichtsauffassung nützlich, ja notwendig gewesen; ihre Anhänger wurden damals als Außen-seiter belächelt, wenn nicht gar als »Vaterlandsverräter« gebrandmarkt.

Viele aber, die in unserer Zeit Europa zu laut und zu oft im Munde führen, denken nur an eine Fortsetzung ihres alten Hegemoniestrebens. Die Weltgeschichte aber ist eigentlich schon über »Europa« hinausgegangen; die ganze Welt ist im Schatten der Atombombe zusammengerückt. Das Geschehen in außereuropäischen Gebieten beeinflusst unser Leben und unsere Wirtschaft ebenso, wie unsere europäischen Konflikte Auswirkungen auf Asien, Afrika und Amerika haben. Wir brauchen daher bereits eine Geschichtsauffassung, die alle Kontinente und Rassen berücksichtigt! Sonst tritt an Stelle des deutschen, französischen, italienischen usw. Nationalismus lediglich ein europäischer Nationalismus, der sich von seinen Vorgängern nur quantitativ, aber nicht qualitativ unterscheidet. Er wäre im Atomzeitalter noch verderblicher als in der Zeit der Kreuzzüge. Damals schon gab es eine Art »abendländischen Nationalismus« — wir sprechen von Unrecht von einem mittelalterlichen »Universalismus«! — der mit der Eroberung Konstantinopels jene tiefgreifende bis heute noch nicht überwundene Kluft zwischen »Lateinern« und »Griechen« schuf. Aufgabe einer

aufgeschlossenen Lehrerschaft muß es daher sein, wirklich universal zu denken und denken lehren. Damit meine ich nicht, daß nun unsere Schüler etwa die Regierungsdaten chinesischer Kaiser auswendig lernen sollen, sondern daß sie Ehrfurcht und Interesse für andere, ihnen bisher unbekanntere Kulturen bekommen und diesen nicht mit »europäischem Hochmut« gegenüber treten.

EINE ÖSTERREICHISCHE AUFGABE

Es ist ein alter pädagogischer Grundsatz, vom Bekannten zum Unbekannten vorzuschreiten. Wenn wir dem Schüler das Gefühl für den Mitmenschen anderer Sprache, Herkunft oder Kultur beibringen sollen, so möchten wir dies am liebsten an Hand konkreter Fälle tun. Es ist zum Beispiel leichter, allgemein von Feindseligkeit zu sprechen, als sie tatsächlich zu üben. Es ist mühsamer, über Verletzung von Menschenrecht zu debattieren, die anderen zur Last fällt, als die von Angehörigen der eigenen Nation oder von der eigenen Staatsgewalt begangene anzuprangern. Sicherlich steht heute ein Großteil der Österreicher dem Kampf der Neger in den Südstaaten der USA, den diese um ihre Gleichbehandlung zu führen gezwungen sind, sympathisch gegenüber — wir fragen aber, ob dies in gleicher Weise der Fall wäre, wenn es eine Negerminderheit in Österreich gäbe. Die Klagen andersvölkischer Studenten, daß sie in Österreich nur schwer Quartier finden, gibt jedenfalls zu denken.

Sehr oft bedeutet nämlich allein die Tatsache, daß jemand »fremd« ist, schon seine Einstufung als »Feind«, »Gegner« oder zumindest als »minderwertig«. Von harmlosen Spöttereien (»Weana Behm«) bis zu verletzenden Schimpfwörtern (»Sajuden«, »Tschuschen«, »Piefke« usw.) ist kein weiter Weg.

In der »guten« alten Zeit — hier zum Beispiel die deutschsprachigen Mährer ihre Kinder in benachbarte tschechische Dörfer zu schicken, damit sie tschechisch lernten; dafür nahmen sie ihrerseits tschechische Kinder zu sich, die deutsch lernen wollten. Könnte dieser alte mährische Brauch nicht in moderner Form wiederbelebt werden? Unsere heutigen Kinder fahren im Austausch nach England oder Frankreich; dies ist zu begrüßen, denn sie lernen so die weite Welt kennen. Wie wäre es, wenn sie gelegentlich auch die slowenischen kroatischen oder magyrischen Gemeinden Österreichs besuchen würden? Es ist leider Tatsache, daß die meisten von uns vom Kulturleben entfernter Länder oft mehr wissen als von dem unserer eigenen anderssprachigen Volksgruppen! Wer kennt den schon die schönen Volksbräuche, Sagen und Lieder unserer slawischen und ungarischen Mitbürger? Wer nimmt sich schon die Mühe, einmal auch ein slowenisches oder kroatisches Sprachenlehrbuch in die Hand zu nehmen, um sich wenigstens einige Worte dieser in Südkärnten und im Burgenland zusätzlichen Landessprachen anzueignen? Es ist wahr, diese beiden Spra-

chen haben nicht Weltgeltung wie englisch oder französisch, aber sie stehen uns auf alle Fälle näher!

Ebenso nützlich für ein gutes Verständnis zu unseren Nachbarvölkern wäre es, deren reiche Literatur zumindest in guten Übersetzungen kennen zu lernen. Vor nicht allzulanger Zeit fragte mich allen Ernstes ein an sich gebildeter Mann, ob es überhaupt ein »eigenes« tschechisches Schrifttum gebe?

Solcher Unkenntnis, wenn sie nicht aus böser Absicht demonstriert wird, liegt wohl ein soziologisches Moment zugrunde. Wenn der große slowenische Dichter Franz Prešeren in bezug auf das seinerzeitige Kronland Krain einmal schrieb: »Deutsch sprechen ja die Herren hier im Lande, slowenisch die — sie sind vom Dienstande«, so hatte er für seine Zeit zweifellos recht. Auch in Wien traten uns in der Monarchie die slawischen Staatsgenossen meist als sozial tieferstehende gegenüber, denken wir nur an das »böhmische« Dienstmädchen oder den slowakischen Kesselflicker. Vergleich dann der deutschsprachigen Durchschnittsösterreicher mit den magyrischen Notabeln oder deutschen und englischen Reisenden, war das falsche Werturteil bereits da. Gerecht kann ja nur sein, wenn man sozial Gleichstehendes miteinander vergleicht, also die tschechische mit der deutschsprachigen Köchin, den Dozenten an einer amerikanischen Negeruniversität mit dem »weißen« Dozenten an einer österreichischen Hochschule usw.

(Schluß folgt)

Ob osemdesetletnici Jakoba Mišica

Nekoliko pozno sicer, toda nič manj iskreno, čestitamo Jakobu Mišicu, p. d. Zilanu v Črgovičah pri Šmihelu nad Pliberkom, ob njegovem častitljivem življenjskem jubileju, ko je dopolnil osemdeset let svojega življenja. Kar je razveseljivo, naš Zilan je dočkal svoj visoki življenjski praznik duševno svež ter telesno čil in zdrav. Spoštovanega in priljubljenega jubilarja ne poznajo in cenijo le v Šmihelu in bistrski občini, temveč po vsej okolici v Pliberku, Globasnici, Dobri vasi in po mnogih drugih krajih naše zemlje. Kajti, kakor je Zilan v svojem življenju preprost in skromen, je po svoji notranjosti, plemenitim idealizmom in vnemi za naša skupna narodnostna prizadevanja predvsem na področju naše peske in instrumentalne kulture, nenavadno velik človek.

Jubilant je po poklicu električar, izvajal pa je tudi zidarska dela v veliko zadovoljstvo svojih naročnikov. Preživlja se bolj skromno, okusil je življenje proletarca v borbi za vsakdanji kruh zase in družino. Toda klonil ni, pogumno je prenašal vse težave življenja in je vedno vedrega značaja. Z ženo, ki mu je umrla pred leti, sta svoje otroke vzgojila vzorno. Hčerka Anica, ki je sedaj v službi na Dunaju, je bila, ko je bila doma, aktivna narodna delavka, sin Valentin pa tudi sodeluje pri vseh krajevnih slovenskih kulturnih prireditvah.

Slavljenec Jakob Mišic je vse življenje ves predan slovenskemu pevskemu in instrumentalnemu gibanju. Od mladih dni poje v organiziranih slovenskih pevskih zborih, od začetka pred šestdesetimi leti že pri šmihelskem pevskem zboru »Gorotan« in pozneje v okviru prosvetnega društva, zvest pevec pa je vsa leta tudi v cerkvenem pevskem zboru. Sodeloval je na nešteti pevskih gostovanjih na Koroškem in tudi preko meja naše dežele. Jubilarov glasbeni talent izpričuje predvsem tudi dejstvo, da je odlično izvežbal tri tamburaške generacije. Zilanovi tamburaški zbori so sloveli in bogato popestrili slovenske prireditve doma in v drugih krajih.

Ljubezen do lepe domače glasbene umetnosti pokaže jubilarov lepi značaj. Kdor ljubi petje in lepo glasbo, je dober človek in tak človek ljubi tudi svojega bližnjega in svoje ljudstvo. Zilan je zvest svojemu ljudstvu vse življenje in je to zvestobo izpričal ves čas v marljivo in požrtvovalno dejavnostjo, kljubujoč nevedčnosti, ki jih je zaradi te vrline večkrat doživljal s strani narodnih nestrpnostev.

Skratka: jubilar Zilan je kremenit in neupogljiv značaj in upravičeno je neko dojal: Takih več in drugih manj! Zilan je lahko prepričljiv dober mladini.

Ob življenjskem jubileju so Šmihelčani privedili spoštovanemu in priljubljenemu jubilarju prijetno in pristrčno slavje. Domači pevski zbor je marljivo prepeval, pliberški podžupan Mirko Kumer je imel slavnostni nagovor in z njemu lastno duhovito originalnostjo očrtal jubilarovo življenje in zasluge ter svoj govor zaključil z voščilom, da bi jubilar ostal še dolgo zdrav in se veselil z rodno, ki raste z njim.

Slovensko prosvetno društvo „Danica“
v Št. Vidu v Podjuni
vabi na

pevski koncert

ki bo v nedeljo, dne 23. avgusta 1964, ob 8. uri zvečer pri Voglu v Št. Primožu. Nastopita domači moški in mešani zbor pevskega zbora „France Paster-Lenart“ (Št. Vid-Zelezna Kapla).

Na sporedu je tudi nekaj nemških pesmi, s katerimi bo gotovo ustrezno turistom nemškega jezika, ki letujejo v naši lepi tujkoprometni okolici.

K številni udeležbi pristrčno vabi

o d b o r

Razpis kmetijske šole v Podravljah

Kmetijska šola v Podravljah razpisuje vpis učencev v šolskem letu 1964-65.

V prvi letnik se lahko vpiše vsak fant, ki je star 16 let in je uspešno dovršil osnovno šolo.

Pogoj za vpis v drugi letnik je uspešno dovršen prvi letnik kmetijske šole v Podravljah ali katerekoli druge kmetijske šole.

Pismene prošnje za sprejem je treba vložiti pri upravi šole do najpoznejše 25. oktobra. Prošnji mora biti priloženo zadnje šolsko spričevalo.

Šola prične s poukom 3. novembra 1964.

Za vse potrebne informacije se obrnite na naslov: Kmetijska šola Podravlje — Förderlach.

Čuvajmo na cestah svoje ter tuje življenje in zdravje

Kakor je živahen tujski promet v naši državi in državi pozdravljanja vreden, toliko bolj žalostno je, da čas turizma iz leta v leto zahteva vedno več krvavih in usodnih žrtev: smrt ali poškodbe prežijo na cestah. Ali ni pretresljivo, da je bilo na Koroškem od junija dalje do tik pred zadnjima dvema praznikoma ob koncu minulega tedna v soboto in v nedeljo v cestnem prometu 40 smrtnih žrtev in 271 udeležencev prometa telesno težko poškodovanih. Morda, kar bi bilo žalostno, so prišle prometne nesreče že tako v navado, da jih smatramo kot samoumeven neizogiben vsakdanji pojav in nas, če nismo neposredno prizadeži, ne gane nepopisna bol bridko prizadetih svojcev žrtev na cestah. Razen nikdar popravljive strašne nesreče za svojece na cestah pobitih, je tudi materialna škoda ogromna in občutna socialna obremenitev za skupnost. 40 ljudi raznih starosti je nenadoma zgubilo življenje na cestah od junija dalje do tik pred prazniki, s podaljšanimi prazniki pa je število usodnih prometnih nesreč še vzemirljivo naraslo.

Kolikor je bilo že v ponedeljek znano, je zahleval motorizirani promet ob praznikih 23 smrtnih žrtev na avstrijskih cestah, računati pa je treba, da se je število smrtnih

nedavnim smo brali tudi o naraščanju prometnih nesreč v poletnih mesecih v sosednji Jugoslaviji in tudi tam so ugotovili, da so k naraščanju nesreč doprinesli nedisciplinirani inozemski turisti.

Brez dvoma so tudi nezadostno urejene ceste na Koroškem, ki še marsikje ne odgovarjajo silnemu motoriziranemu prometu, ker so v neustreznem stanju, pogosto ozke in nepregledne, vzrok prometnih nesreč. Glavni povzročitelj prometnih nesreč pa je človek, brezvesten šofer za volanom, ki s svojo brezobzirnostjo, divjanjem in pretirano drznostjo, zločinsko lahkomišelnostjo po nepotrebnem povzroča prometne nesreče, ki bi drugače izostale. S svojo drznostjo morijo na cestah brez ozira mlade in stare, družinske očete, žene in otroke. Brezobzirni šoferji za volanom so zločinci, v moralnem pomenu besede „morilci“. Večina prometnih nesreč je vedno spet posledica lahkomišelnega in po večini nepotrebnega prehitavanja. Navajamo izmed nešteti samo dva primera usodnih nesreč ob praznikih zaradi takega ravnanja, kar moramo smatrati kot neodgovorno. V soboto sta pri St. Johannu v Tirolu zaradi prehitavanja enega vozila trčila avtomobila in posledica: dva mrtva na kraju nesreče. V nedeljo pa neprevidno

no naši zemlji

žrtev še zvišalo, ker številni hudo poškodovani udeleženci prometa so kolebali med življenjem in smrtjo. Nastaja vprašanje, ali je potrebno, da se prazniški odmor, ki naj bi bil razvedrilo, prijetno sproščanje in okrepčilo, konča s tako nepopisno tragičnim zaključkom? Ni res, da bi se prometne nesreče ne mogle omejiti na tisto nižino, ki se pripeljejo kedar pa kedar zaradi sil, ki jim nezadostnost človeške zmogljivosti ni kos.

Naraščanje prometnih nesreč ni prizaneseno nobeni deželi, kakor lahko beremo vsak dan v časopisju, vendar so s prometnimi nesrečami najbolj prizadete dežele, ki privabijo največ tujih gostov. Koroška zavzema v poletnem turizmu v Avstriji prvo mesto in je tudi bilanca prometnih nesreč visoka. Na žalost ugotavljajo, da inozemci, ki preživljajo svoje počitnice v avstrijskih zveznih deželah, nemalo doprinašajo k strašnim bilancam prometnih nesreč. Pred

prehitavanje v Strassu pri Attergau na Salzburškem zahtevalo tudi dve smrtni žrtvi. Izvedenci pravijo, da se je to zgodilo čisto po nepotrebnem, edinole zaradi brezobzirnega lahkomišelnega prehitavanja.

Klic je: Posebno zdaj v času številnih potovanj in izlelov ter v času turizma podvojeno, potrojeno previdnost in obzirnost pri vožnjah! Šoferji naj mislijo tudi nase in svoje družine in naj tega, kar sami sebi ne želijo, ne povzročajo drugim! Veslno upoštevajte prometne predpise in vozite vsekakor z zmerno brzino! Velik del prometnih nesreč povzročajo vedno tudi šoferji pod vplivom alkohola in ta nevarnost je prav pogosta v nedeljah in praznikih, kajli tudi odlegnivev voznih dovoljenj pijanih šoferjev narašča prav ob koncu tedna.

Čuvajmo na cestah svoje ter tuje življenje in zdravje!

Bistrica pri Pliberku — Št. Janž v Rožu

Ob koncu prejšnjega tedna sta se poročila Fredl Kral, nameščeneec pri koroški deželni vladi in Krista Weiss iz Št. Janža v Rožu. Zenin je doma iz Bistrice pri Pliberku, poročno slavje pa je bilo v nevestinem rojstnem kraju, ki so ga obhajali v krogu ožjih sorodnikov in znancev.

Zenin je sin dobro znanega sposobnega nekdanjega občinskega tajnika v občini Bistrica in matere iz Svelčeve družine. Kot tajnika bistrske občine so očeta Leo Krala nacisti odstavili in ga namestili pri okrajnem glavarstvu v Št. Vidu ob Glini. Sposobni uradnik z lastnostjo pomagati bližnjemu, kolikor je bilo v njegovih močeh, si je osvojil simpatije tudi šentviškega nemško govorečega prebivalstva. Po vojni je bil uradnik pri okrajnem glavarstvu Celovec-dežela, končno pa kot uradni svetnik v obrtnem oddelku koroške deželne vlade. Sedaj živi kot upokojenec na Bistrici pri Pliberku. Sin Fredl je študiral ter se pozneje posvetil upravni službi kot nameščeneec pri koroški deželni vladi. Na univerzi pa študira tudi hčerka Rozana.

Nevesta Krista izhaja iz znane in spoštovane Weissove družine, ki ima zaradi svojih vrtilin in značajnosti številno prijateljev in

dobrih znancev v širokem predelu naše dežele. V družini se v poklicnem delu posvečajo modernemu krojaštvu s kvalitetno izvedbo, v ostalem pa najde družina vedno tudi čas pri prizadevanjih za naše skupne koristi. Tudi nevesta Krista je modistinja in kakor kroji lepe obleke, tako moremo pričakovati, da bo krojila tudi srečno družinsko življenje kot vrla življenjska družica, gospodinja in naraščaju dobra mati ter vzgojiteljica po vzorih, ki so zakoreninjeni v družinah ženina in neveste.

Mlademu novoporočenemu paru iskreno čestitamo in mu želimo mnogo sreče na skupni življenjski poti.

ZVEZA SLOVENSkih IZSELJENCEV

vabi vse slovenske izseljence in žrtve nacističnega nasilja, njihove družine kakor tudi znance in prijatelje na

družabno srečanje

ki bo

V NEDELJO, DNE 30. AVGUSTA 1964

NA BREZNIKOVEM KAMPINGU OB ZABLATNIŠKEM JEZERU

- Zbrali se bomo iz vseh krajev, iz katerih so nas izseljevali.
- Srečali se bomo znanci iz vseh taborišč, v katerih smo skupno prenašali usodo pregnanstva.

Zbrali se bomo v družabnem krogu, brez vsake prisiljene formalnosti, da ob pogovoru, petju, in godbi obnovimo stara poznanstva, da obudimo spomine na skupno trpljenje in navežemo prijateljske vezi.

Zbirališče med 2. in 3. uro popoldne na Breznikovem kampingu ob Zablatskem jezeru (Turnersee), kamor vodi lepa asfaltirana cesta skozi Škocijan mimo Klopinja do vasi Spodnje Vinare (Unternarrach).

Sodelujejo pevke in pevci iz Št. Vida v Podjuni in Železne Kaple ter znani godbeni ansambel „Rožanski kvintet“.

Obvestilo staršem

zaradi povratka druge skupine otrok iz Savudrije

Otroci, ki se nahajajo v drugi skupini na počitniškem letovanju v Savudriji, se vrnejo v petek, dne 28. avgusta t. l.

V Področico pridejo z vlakom z Jesenic ob 16.33 uri. Otroke, ki so doma v Zgornjem Rožu in v Zilji, naj starši čakajo na železniški postaji v Področici.

Otroci iz Spodnjega Roža, Gur in Podjune pridejo v Celovec ob 18.31 uri. Če jih s tem vlakom ne bo, naj čakajo starši še na druge vlake, ker imajo vlaki v poletnem času pogosto precejšnje zamude.

Vovbre

Prejšnji teden je velepožar docela uničil veliko žago v Vovbrah, last Aleksa Napetschniga. Požar je uničil polnojarjenik, eno tračno žago, dvanajst elektro-motorjev in 15 kuhičnih metrov rezanega lesa. Škoda cenijo nad 1 milijon šilingov.

Okoli tretje ure zjutraj je neki vaščan zapazil nad žagarskim obratom plamene in nemudoma alarmiral požarno brambo. Zelo kmalu sta bili na kraju požara požarni brambi iz Vovber in Velikovca, katerima so se pridružile še požarne brambe iz Št. Štefana, Encelne vasi in Grebinja. Ogenj pa je bil že tako daleč razširjen, da so se gasilci mogli omejiti le še na obrambo zgrajenega stranskega poslopja in skladišča. Gasilec je uspešno, da so preprečili razširitev ognja tudi na stransko poslopje in skladišče, s čemer je bila zabranjena še mnogo večja škoda.

Celovec

Kino Prechtl — najstarejše kino-podjetje v Celovcu — so obnovili. Kino Prechtl je začel obratovati leta 1908 v takratnem začetnem razvoju kino gledališč. »Prechtls Kinematograph« so takrat imenovali za naše pojme skoraj nerazumljivo primitivni prvi kino v Celovcu. Družina Prechtl pa je kino-tradicijo gojila vztrajno ter presnavljala podjetje po vsakokratnih novih spremembah in izsledkih do današnjega modernega zvočnega filma. Podjetje je stalno korakalo z napredkom na tem področju, kakor dela tudi danes. To dokazuje pred nedavnim dokončana obnova kino-prostorov. Dvorano so opremili z negorljivo plastično oblogo v prijetnem barvnem tonu. Ugoden vtis napravi z refleksnimi zrcali pojačena razsvetljava dvorane, pa tudi odrski okvir žari v novem svetlobnem blesku z večbarvnimi žarnicami.

KOLENDAR

Petek, 21. avgust: Ivan
Sobota, 22. avgust: Br. sr. Mar.
Nedelja, 23. avgust: Filip
Ponedeljek, 24. avgust: Jernoj
Torek, 25. avgust: Ludovik
Sreda, 26. avgust: Cefarin
Četrtek, 27. avgust: Jožef Kal.

Zakaj je ponoči temno

ČLOVEK JE ŽE OD NEKDAJ IMEL ZA SAMO PO SEBI UMEVNO, DA JE PONOČI TEMNO. KO VZIDE SONCE, SE ZDANI, KO PA ZAIDE, S TEM IZGINE DAJALEC SVETLOBE IN SE SEVEDA STEMNI. TAKO SO MISLILI IZ RODA V ROD — PRI TEM PA NEČESA NISO UPOŠTEVALI.

Prvi, ki se je lotil raziskovanja tega problema, je bil verjetno bremenski zdravnik dr. Wilhelm Olbers, ki je leta 1826 hotel znanstveno odgovoriti na vprašanje: Zakaj je nočno nebo črno?

Olbers je bil vse življenje navdušen amaterski astronom. Dobrišen del noči je prebil v majhnem observatoriju na strehi svoje hiše in opazoval zvezde, odkril je dva planetoida in več kometov, najpomembnejši pa je zaradi študija že omenjenega vprašanja.

Po Olbersovih računih bi morala Zemlja od milijard zvezd v vesolju dobiti vsaj toliko svetlobe kot od Sonca. Torej bi moralo biti opolnoči prav tako svetlo kot opoldne.

Olbers bi se verjetno še bolj čudil, ko bi vedel, kako prostrano je vesolje, kot vemo danes. Sonce s svojimi planeti je samo droben prašek v sistemu Rimskih cest, v srednje veliki spiralni megli z okrog sto milijardami zvezd, ki so povprečno tako svetle kot naše Sonce. Ta sistem Rimskih cest je spet samo ena od nešteli podobnih galaksij. Z radioteleskopi lahko danes prodremo nekaj milijard svetlobnih let v vesolje, toda kolikor daleč prodramo, odkrivamo vedno nove spiralne megle. Število zvezd presega vse naše predstavnostne zmožnosti.

Čeprav si je Olbers predstavljal vesolje veliko manjše, je že on domneval, da je zvezd ogromno. Pri skrbnih računih je upošteval velikost, jakost in oddaljenost zvezd in presenečeno odkril, da bi pri tako številnih zvezdah nebo ponoči sploh ne moglo biti temno. Na Zemlji bi moralo celo opolnoči biti svetlo, toplo, celo vroče. Izračunal je, da Zemljo dosega svetloba nešteti zvezd, šibkost svetlobe oddaljenih pa se izravna s tem, da je njihovo število vedno večje. Da kljub temu ponoči ni svetlo in vroče, si je razložil s tem, da vso to svetlobo skoraj popolnoma vsrka medzvezdni prah. Drugi astronomi pa se s tem niso zadovoljili in vprašanje je postalo slavno kot »Olbersov paradoks«.

S tem si je astronomija belila glavo sto let, vendar pa je že 16 let po Olbersovem vprašanju prišlo do izhodiščnega odkritja, da ga takrat ni znal nihče ceniti. Avstrijski matematik Doppler je namreč leta 1842 odkril pojav, ki se po njem imenuje Dopplerjev efekt. Če stojimo ob železniški progi in se nam bliža vlak, se nam zdi njegov žvižg višji, ko pa se od nas oddaljuje, nižji kot normalno. Doppler je to razložil tako: ko se vlak bliža, se zvočni valovi, ki jih oddaja, bolj stisnejo in se zdijo krajši; ker je kratkovalovni zvok višji, se sliši žvižg svetleje. Obratno pa imajo zvočni valovi pri

oddaljevanju vlaka daljšo pot od naših ušes in ton je globlji.

Isto velja za svetlobne valove. Kadar se svetlobno telo od nas odmika, so valovi daljši, ko se nam bliža, so krajši. Pri tem je značilna barva. Na rdečem koncu spektra ima svetloba daljše valove in manj moči kot na vijoličastem koncu. Tako se valovi oddaljujoče zvezde nagibajo proti rdečemu koncu spektra. Po tem so astronomi kmalu dognali, katera vesoljska telesa se odklikajo od Zemlje. Astronom Hubble je

Le v jati je rešitev

Novi izsledki zoologov o tem, zakaj plavajo ribe v jatah

Neslišno, a neverjetno bliskovito je šinila skupina požrešnih kuščarjev tik nad koralnim grebenom proti brezskrbni jati sardin. Zdrznile so se, kot bi jih zadel električni tok. Toda pot k skrivališčem v podvodnih čerih je bila zaprta. Kuščarji so prepadli miroljubne sardine tik pod površino. Tam so se premetavale in begale kot v ribičevi mreži in kmalu postale plen lačnih roparic.

Tako pripoveduje zoolog dr. Eibl-Eibesfest, ki se je pred leti naučil potapljanja pri Hansu Hassu in ki zdaj to veščino s pridom uporablja pri svojih znanstvenih raziskavah.

Ob neki drugi priložnosti je dr. Eibl opazil krdelo sivih morskih psov, ki so se v strelski vrsti bližali jati miroljubnih rib. Sistematično so gonili svoje žrtve v majhen zaliv na obali in jih končno stisnili k obrežju, dokler ribe niso imele več prostora kot sardine v konzervi. Šele tedaj so se jih požeruhi lotili in lovili toliko časa, da so se do sritega našli.

Čemu ta strateška opazovanja pod vodo? Ali ne bi bilo enostavnije, če bi si privoščili ribi ali dve iz jate? Čeprav vesolje nenavadno, razbojniki tega niso sposobni. Za poedine lovce so jate miroljubnih rib težko dostopne obrambne skupine, ki nudijo zelo dobro zaščito posameznikom.

leta 1924 dognal, da se svetloba, ki prihaja k nam od daljnjih galaksij izven naše Rimske ceste, nagiba proti rdeči strani spektra. To bi se dalo po njegovem mnenju razložiti samo z »raztegljivostjo« svetlobnih valov. Torej naj bi se celi sistemi ozvezdij oddmikali od nas z neznansko hitrostjo. Čim oddaljeneje zvezde je opazoval s svojim teleskopom, tem močnejše je bilo njihovo nagnjenje proti rdeči strani. Iz tega je spoznal, da se ves kozmos nenehoma širi in vse v njem stremi po večanju medsebojne razdalje. Njegovo teorijo so potrdili drugi raziskovalci, »razširjajoče se vesolje« je postalo osnovno odkritje moderne astronomije.

Tako je končno prišel odgovor na Olbersovo vprašanje. Oddaljene galaksije se odklikajo tako naglo, da prihaja svetloba do nas le močno oslabiljena. Zato imamo temne noči, da se lahko spočijemo in popusti vročina. Brez širjenja vesolja bi bilo življenje na Zemlji nemogoče.

Kot je ugotovil dr. Eibl, riba roparica, kljub brezštevilu zalogajev pred nosom, na posamezne ribe ne more meriti. Kar naprej prihajajo nove ribe v njeno zorno področje. Ne more se odločiti in zadeva postane čisto psihološka, a vendar nepremagljiva ovira.

Poleg tega ne smemo pozabiti, da ima večina miroljubnih rib varnostno barvo: nedoločena siva ali srebrna, ki se komajda loči od morske površine, če gledamo od spodaj; ali pa živopisne barve velikih vzorcev, ki obrise posameznih rib tako razblinijo, da na koncu ne vemo več, kje se konča ena riba in začne druga.

Zdi se, da ribe, ki se družijo v jatah, vedo za svojo obrambno moč. Čim se približa požrešna roparica, ne bežijo pred njo, ampak oblikujejo iz nepravilne skupine tesno povezano, točno vzporedno poravnano in venomer sem in tja plavajočo obrambno enoto. Včasih celo prav nesramno zaplavajo nad roparico, tako da ji ne preostane drugo, kot da izgine. Taka obrambna jata nima vodje. Le živali, ki so v prvi vrsti, odločajo, kdaj se skupina obrne. Tako pridejo na prvo mesto druge ribe, ki takoj prevzamejo vodstvo.

Pač pa lahko človek podtakne ribji jati dik-

KRATKE ZANIMIVOSTI

● Z lepilom za kosti — cialkrinom, so uspešno zleplili zlomljene kosti pri psih. Pri tem je proces celjenja štirikrat hitrejši, pa tudi »željvi«, ki so jih do sedaj uporabljali, ne bodo več potrebni. S cialkrinom so zleplili tudi žile, čeprav pri tem večkrat pride do komplikacij. Vendar bo lepjenje ran, predvsem pretrganih arterij, odločilno pri bodočih zdravniških posegih.

● Neka švicarska tovarna zdravil, podružnica ameriške tovarne, je začela izdelovati zanesljivo sredstvo proti migreni. Uporabno je tudi proti kronični migreni, proti kateri do zdaj ni bilo pomoči. Migrena je ena listih boleznih, o katere vzrokih zdravniki ne vedo dosti. So bolniki, pri katerih se enostranski glavobol ponavlja v redkih presledkih in ki traja tudi več tednov. Bolečini pa ni moč ublažiti z nikakršnim sredstvom. Nova droga — methysergid — učinkuje, če jo vzamemo, ko se glavobol prvič pojavi. Je precej draga, petdeset majhnih dražetev stane v Ameriki deset do dvanajst dolarjev.

Ker zdravilo rado povzroča slabost, ga lahko jemljemo samo pod nadzorstvom zdravnika. Bolniki, ki imajo obolenja jeter ali ledvice, ali poapnane žile, naj se tega zdravila ne poslužujejo.

● Poslednji krik mode je keramika iz premoga. Novi postopek so odkrili tehniki iz Wattenscheida. Premog zmlejejo in potem premogov prah pod visokim pritiskom stiskajo v papelnike, reliefe, plakete in senčnike za svetilke. Potem izdelke 40 ur žgejo. Da pa med postopkom keramika ne zgori, jo obdajo z grafitom. Pri novih izdelkih se ni bati, da bi si zamazali prste: nova keramika je povsem čista, čeprav je iz premoga.

● V nekaterih kalifornijskih mestih prodajajo umetno mleko. Okusno je kot kravje, vsebuje več beljakovin, manj holesterina, ki lahko povzroča poapnanje žil, je dalj časa uporabno in je dobro tudi za izdelavo smetane in sira, pri vsem tem pa je za polovico cenejše od kravjega. Izdelujejo ga iz rastlinskih maščob.

tegraciji in ob tempu današnjega časa nihče ne ostaja ob strani. Tako bogata država in taka zakladnica surovin, kot je Indonezija, če celo ne. To seveda še povečuje razpore in disonance. Centralna oblast skuša od vseh težavah, s katerimi se bori, preobraziti tudi konservativno mentaliteto ljudi, ki so po večini še vedno zazrti v starične simbole kozmičnih vrednot. Kot povsod, se tudi tu bije boj za človeka. *

Govorila sva še o Javi: o otoku z izredno plodno zemljo in čigar prirodna bogastva so Holanci med vsemi najbolj izkoriščali. Na Javi so med vsemi indonezijskimi otoki sledovi kolonializma tudi najbolj vidni. Otok je skrbno obdelan in kultiviran, prepreden z dokaj gostim cestnim in železniškim omrežjem ter neprimerno gosteje naseljen od ostalih otokov. Gostota prebivalstva nanese na Srednji Javi do dva tisoč ljudi na kvadratni kilometer. Za takšno prenaseljenost ni nobena zemlja zadosti bogata. Res je, da so riževe žetve številne in obilne, vendar ostajajo ob njih mnoga usta lačna in mnoga telesa nenahranjena. Po pomanjkljivih podatkih zdravstvene službe se čeni, da bolega 40 % celotnega prebivalstva na tem otoku za jetiko.

Kljub revščini teče življenje svojo pot. Fatalizem rešuje mnoge osebne probleme in tragedije. Poudariti je treba, da zahodnjaki pri presojanju lokalnih razmer prehitro zapademo v pomilovanje in sentimentalizem. Nemara smo v definstvu slišali preveč slabobumnih pripovedk. Pa tudi materialne koristi naše tehnične civilizacije so nas na neprizadeta srečanja z nerazvitim svetom preveč razvadile. In pri tem niti ne vemo, da nas s svojih, nam težko dostopnih stališč revni domačini pogosto celo pomilujejo. Pogosto smo za njih razvajeni in naivni otroci.

Na Javi sem dobil občutek, da je patriotizem v Indoneziji nekam bolj obstojna vrednota od tistega, s katerim sem se bil srečal v Burmi. Ves Vzhod je podvržen fatalizmu, vendar razlike v versko filozofskem pojmovanju življenja posameznih narodov ustvarjajo tudi razlike v socialnem čustvovanju. V tem primeru gre za razliko med budizmom in islamom.

Budizem, za katerega je življenje zgolj bežna modifikacija v nepretrganem nizu mnogih drugih, ima svoja etična, filozofska in moralna težišča zasidrana v dosti bolj abstraktnih in antikolektivističnih sferah kot islam. Gre torej predvsem za problem, ki je podrejen pojmovanju življenja in odnosu človeka do skupnosti.

*

Džokdžakarta ima okoli 400.000 prebivalcev, svojega sultana in svojega princa, s katerima je zgodovinska slava mesta tesno povezana. Baje so bili nekoč principi in sultani v boju za oblast in prestiž med sabo sprli. Mlini mrznje in nesporazumov so namreč največ koristi kolonialnim oblastem. Zato so jih le prikrito podpirale. Toda svet spreminja svoje lice in z njim ga spreminjajo tudi ljudje: jeza se je potišala in sovraštvo ohladilo. Danes se sultan in princ ne prepirata več. Oba sta študirala v Holandiji in si že v študentskih časih postala prijatelja. S tem ništa mesto in sultanat ničesar izgubila. Slavo prednikov, spomin na preteklost in spravo poveljujejo živahni festivali, prav tako pa tudi princ dvorec in sultanova palača.

Ulice, zvrščene okoli rezidenc teh dveh, so ravne. Po sredini so asfaltirane, na obeh robih pa se asfalt izgublja v prahu. Hiše so nizke: enonadstropne in prtilične, v glavnem zidane. Vsaj v središču mesta. Med njimi je tudi nekaj novih, modernih poslopij, ki so kot utrip daljnega, tujega sveta. Brez dvoma so tudi znanilci nove bo-

Ali veste, da...

...SUHI LED dobivamo zaradi naglega izhlapevanja komprimiranega ogljikovega dioksida, ki porabi pri topljenju toliko toplote, da se en njegov del ohladi tudi do — 77,5 stopinje C. Ima oblike snežink, ki jih stiskamo v kalupe.

...je SEVERNI TEČAJ najsevernejša točka Zemlje sredi Severnega ledenega morja. Dan traja tam od 17. marca do 25. septembra. Srednja temperatura v januarju znaša — 41 stopinj, v juliju pa — 1 stopinjo. Prvi ga je dosegel R. Peary, in to 1909. leta.

...je SEVERNI JELEN edina domača žival na severu. Severni jelen živi divji in poldivji v velikih čredah in Eskimi in Laponci jih lovijo in udomačijo. Po številu severnih jelenov se računa bogastvo posameznikov. Z njegovim mlekom se hranijo, s kožuhovino in kožo se oblačijo in pokrivajo šotore. Iz mišic delajo sukanec, iz črev urvi, iz kosti pa trnke in nože. Severnega jelena uporabljajo tudi za prevažanje in prenašanje hrane.

...je bila SMOLENICA prvi vir svetlobe. To je veja iglastega drevesa. Zatem so ljudje začeli namakati les v smolo; to je bil začetek bakle. Svetilke, v katerih je izgorovalo olje, ki se je dvigalo po vlaknih, je naslednja stopnja razvoja razsvetljave. Nato so uporabljali lojene, voščene, stearinske in parafinske sveče. Približno pred 100 leti se je pojavila petrolejka, leta 1879 pa je Edison iznašel prvo žarnico.

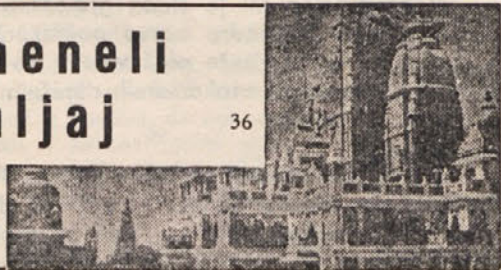
tatorja. Dr. Lorenz takole opisuje ta grozljivi poskus: »Če uničimo ribi določen del možgan — tako da ne zmanjšamo njeno življenjsko sposobnost, požrešnost itd — potem se ne meni več za to, če njene vrstnice plavajo skupaj z njo ali ne. Trdovratno in svojeglavo plava naprej. Prav pretresljiva je reakcija ostalih rib v jati na tako asocijalno vedenje. Namesto, da bi čudaka zapustile, mu zvesto sledijo. Riba z možganskim defektom je postala voditeljica.«

Da lahko riba roparica napade obrambno jato, ima samo dve možnosti: da plane v navidezno napadu in osprejde jate ter tako zapodi ribe v divji beg. Drugo taktiko pa je dr. Eibl opazoval ob Galapaških otokih v Tihem oceanu. Roparski ostriž nepremično lebdi tik pod jato slankom podobnih rib. Te so sicer v primerni razdalji, a se drugače ne zmenijo kdove kaj za roparja. Če pa se posamezna riba spozabi in v svoji neprevidnosti zaplava preblizu ostriževemu žrelu, hipoma izgine v njem.

Pri nekaterih ribjih vrstah pa taki približevalni poskusi niso mogoči, ker daje ribja jata grozni videz podvodne pošasti. Jata mladih koralnih somov se v nevarnosti strne v kroglo in vsaka riba nepremično lebdi z glavo obrnjeno navzven. Največkrat se v takem primeru ropar že od daleč izogne. Če pa le prekorači mere dostojnosti, se ribja krogla v hipu razširi na dvojno velikost in nažene sovražnika v beg.

Okameneli smehlaj

JOŽE CIUHA

Obstajajo tendence, ki so usmerjene v preteklost, k tradiciji. Treba je povedati, da je obsežni otoški kompleks bil pred prihodom kolonizatorjev razdrobljen v manjše upravne enote in državnice. Ne glede na časovni odmik ne morejo izkušnje iz preteklosti izravnati nesorazmerij, ki so nastale med prostranostjo današnjih države in tehnično usposobljenostjo kadra, ki jo upravlja. Težave stopnjuje še dejstvo, da nekdanje državnice, kneževine, kraljestva in otoke niso razdvajale samo meje in obale, temveč tudi jeziki, narečja, verstva, razvojne stopnje in še mnogokaj. Te razlike in prepade je obdobje kolonializma v mnogočem še povečalo. Zato je še bolj razumljivo, da se ob smernicah, zagledanih v preteklost, in ob nešteti težavah pojavili separatizem, partikularizem in korupcija. Sem sodijo še razni uporniški oddelki, v katerih se za verskimi in šovinističnimi gesli skrivajo reakcionarne skupine.

Težave in protislovja, s katerimi se bori Indonezija, da bi povezala otočje v skladno državno celoto in premostila vsestransko heterogenost, so ob manifestacijah kompleksnih pojavov v svojih jedrih še neprimerno bolj zamotane in razklane. Svet, v katerem živimo, postaja vse bolj majhen in vse bolj povezan. V mednarodni in-

Ciklus ponudbe prašičev se bliža svojemu višku

Na podlagi štetij prašičev, ki so pri nas uvedena štirikrat na leto ali vsake 3 mesece, so gospodarski inštitut in strokovnjaki že pozimi svarili pred nevarnostjo, da bomo s pričetkom leta 1965 prišli spet v obdobje, ko bo ponudba preseгла povpraševanje in ko bodo cene klavnih prašičev marsikje padle pod mejo rentabilnosti pitanja.

To prognozo je po zadnjem štetju 3. junija znova potrdil Avstrijski inštitut za gospodarska raziskovanja. Izhajajoč iz tega, da je bilo junija število prašičev za 7, število brejih svinj pa za 9 % večji kot junija 1963, inštitut napoveduje, da bo takomenuvani prašičji ciklus nihanja ponudbe dosegel prihodnjo pomlad svoj višek.

Istčasno pa inštitut meni, da je zaskrbljenost kmetijstva, da že od novega leta naprej ne bo mogoče spravili prašičev prav v denar, preirana. Po njegovih računih bomo v naši državi ob naraščajoči potrošnji mesa potrebovali mesečno 205.000 do 210 tisoč klavnih prašičev. Temu nasproti pa bo domača ponudba znašala

— od septembra do novembra 1964 mesečno okoli 190.000 pitancev,

— od decembra 1964 do februarja 1965 mesečno okoli 205.000 in

— od marca do maja 1965 mesečno okoli 220.000 pitancev.

Čas, ko smo imeli letos pri prašičih obilno ponudbo, je torej za nami. Od 20. julija naprej Avstrija spet uvaža klavne prašiče. Od tedaj naprej so tudi cene klavnih prašičev na Dunaju poskočile na 14 do 16 šil., na Koroškem pa na 14 do 15 šilingov.

Kakor izgleda, bomo morali prašiče uva-

žati do konca leta, domača ponudba pa bo zaradi kmečkih zakoljev šele na pomlad močneje pritisnila na trg in na cene. V tem času bo po računih inštituta za gospodarska raziskovanja prišlo približno 45.000 pitancev preveč na trg, katerih meso pa bi bilo mogoče brez nadaljnega spraviti v obstoječe zmrzovalnice. Pritisk teh 45.000 pitancev na cene pa kmetovalci lahko sami bistveno omilijo s tem, da odslej naprej prašičev ne bodo pitali na težo 110 in več kilogramov, marveč zgolj na povprečno težo 90 kilogramov. Če bi se kmetovalci držali tega, bi prekomerne ponudbe v pomladanskih mesecih verjetno sploh ne občutili.

V svoji prognozi inštitut zaključno pravi, da se bo sicer do septembra število prašičev v Avstriji še povečalo za kakšnih 5 % na približno 3.060.000 prašičev, vendar bo porast števila že znatno manjši kot je bil lani med junijem in septembrom. Ker se je medtem tudi krmno žito podražilo in bo vsled tega po padcih cen za klavne prašiče, do katerih bo prišlo tekom zime in pomladi, postala rentabilnost pitanja marsikje dvomljiva, je pričakovali, da se bo tekom prihodnjega poletja pričela ponudba klavnih prašičev zopet izenačevati s povpraševanjem za njimi. Če bo temu res tako, bo vendar pokazalo šele septembrsko štetje prašičev. Do tedaj pa je še vedno omejitvev pripuščanja svinj najboljše sredstvo, da se kmetje obranimo prekomerne ponudbe prašičev na trgu.

Da pujski ne bodo grizli les

Leseni svinjaki so poceni, zdravi in topli ter se dajo po potrebi spreminjati. Njihova slaba stran je vendar, da jih prašiči večkrat tako zgrizejo, da jih moramo že čez leto dni obnoviti. Marsikdo je zaradi tega že obupal in zamenjal lesene svinjake s takimi iz železnih drog ali rešetk, pri tem pa se je jezil na poreklo, na krmno in na vse mogoče, kar bi bilo lahko vzrok, da prašiči grizejo les.

In vendar je sredstvo, ki preprečuje, da bi prašiči grizli lesene stene svinjakov, tako enostavno in preprosto. Ob normalni krmni grizenje sten in tudi grizenje repov ni nič drugega kot pa grda razvada prašičev.

Te razvade pa jih bomo odvadili na preprosto način, kakor to pripovedujeta ing. Reichert in ing. Pentek, prvi s primera, ki ga je videl na Bavarskem, drugi pa po izkušnjah na farmi Ihan pri Domžalah. V obeh primerih so prašiče grizenja sten in repov odvadili z lahki verigami. Te verige so pribili na strop svinjaka in jih pustili viseti tako, da so se jih mladi prašiči še lahko dotikali in se z njimi igrali. Prašiči so se v to igranje tako zatopili, da so pozabili na svojo prejšnjo grdo razvado. Najbolj so prašiče s tem umirili, kjer so pustili s stropa viseti dve verigi skupaj, ki sta potem ob igranju pujskov »zvonili«.

Komu v prid gre podraževanje mesa?

Naslednjo primerjavo povzemamo iz Uradnega tržnega poročila občine Dunaj. Primerjava se po eni strani nanaša na cene klavnih govedih in prašičev, po drugi pa na cene govejega in prašičjega mesa in sicer v prvem tednu junija 1952 in v prvem tednu junija 1964. Iz primerjave vidimo naslednje razlike:

cena	junija 1952	junija 1964	razlika
prašičev (povpr.)	13,98	14,05	0,5 %
prašičjega mesa	28—31	35—49	25—58 %
goved (povpr.)	10,19	12,12	15,91 %
govejega mesa	21—37	37—65	75—76 %

Koroške povprečne cene prašičev in goveje živine so bile v istem času približno za 10 % nižje od dunajskih. Vsako gospodinjstvo prosimo, da primerja, kakšne so bile na Koroškem cene mesa junija 1952, junija 1964 in kakšne bodo ob koncu turistične sezone!

Draginje mesa ni kriv kmet kot producent, marveč mesar kot predelovalec mesa in trgovec z njim.

Zadružne krmne mešanice so postale cenejše

Ker je državni zbor sklenil, da od 1. julija 1964 krmne mešanice niso več obdavčene z davkom na blagovni promet, je Blagovna centrala avstrijskih zvez kmetijskega zadrugištvila pocenila krmne mešanice, ki jih izdelujejo njene tovarne močnih krmil. Pocenitev znaša pri

ime mešanice	cena v šil./kg prej	sedaj	pocenitev
WÖV-Spezial-Eiwelkonzentrat	5,25	5,—	5 %
WÖV-Eiwelkonz. f. Schweine	4,80	4,60	4 %
WÖV-Ferkelstarter [gepr.]	3,95	3,80	4 %
WÖV-Milchviehfutter	2,55	2,50	2 %
WÖV-Milchleistungsfutter	3,20	3,15	2 %
WÖV-Kälberstarter	3,50	3,40	3 %
WÖV-Jungrindermaßfütter	2,70	2,65	2 %

Pocenitev je bila mogoča kljub temu, da se je med tem krmno žito in tudi nekatera druga krmila podražila.

Število traktorjev še vedno narašča

Letos v juniju je bilo pripuščenih nadaljnjih 1510 traktorjev k prometu. S tem je bilo v prvem polletju na novo pripuščenih k prometu 9159 traktorjev, to je 37% več kot v lanskem prvem polletju.

Kakor za traktorji je letos tudi za stroji za spravo pridelkov, zlasti pa za vozovi z avtomatičnim nakladanjem in razkladanjem veliko povpraševanje. Tok mehanizacije kmetijstva je vedno močnejši. Vsak stremi, da bi povečal zmogljivost svojih strojev, ker ga delo še bolj žene kot ga je gnalo, ko je kupil prvi traktor in prve stroje. Danes ti niso le odslužili, marveč je tudi njihova zmogljivost premajhna. Zato je tendenca današnjega časa v mehanizaciji kmetijstva: večji traktorji in zmogljiviji stroji.

Olajšanje transportov - osnovni problem specializacije na sodobno govedorejo

(Konec)

Transporti krme v hlevu so postali s silažo pereč delovnotehnični problem, tako kar tiče praznjenja silosa kot pa spravlja silaže v jasli. Tu je olajšava krmjenja dosti težja, kot je pri krmjenju s senom in travo, kjer je cela vrsta preprostih možnosti za olajšanje krmjenja. Pri silaži, brez katere pa intenzivne govedoreje na splošno ni, pomeni delno olajšavo voziček na gumijastih kolesih, v prostornih hlevih pa nakladalnik na hidravliko pred traktorjem, ki poleg transporta od silosa do jasli prevzame pri položnem silosu še odkop silaže.

Idealno olajšavo predstavljata šele Alkosil in Harvestore-stolp, ker omogočata avtomatično praznjenje silosa s pomočjo rezkalnika, ki je nameščen na dnu silosa (Untenentnahmefrüse). Seveda sta silosa te vrste zelo draga. Pri 20 govejih živalskih enotah obremeni njun nakup in montaža enoto z okroglo 10.000 šilingov. Toda če upoštevamo, da so z njima odpravili vsak drug način konzerviranja krme, da je v njih silirana krma za svežo krmno najbolj kvalitetna in da je krmjenje iz njih takorekoč le še igranje, potem vidimo, da ta investicija nikakor ni predraga. Temu bomo takoj pritrdili, če še upoštevamo, da stojimo z intenzivacijo proizvodnje krme in s povečanjem števila goveje črede skoraj povsod pred potrebo povečanja in adaptacije skednjem in silosov, katerih stroški tudi ne bodo dosti nižji, ki pa problemov najkvalitetnejšega konzerviranja krme in olajšanja transportov v govedorejskih obratih zdaleka ne morejo rešiti tako, kot jih rešita Alkosil in Harvestore.

*

Problem rentabilnosti kmetijske proizvodnje ne moremo rešiti s strani zahteve po zvišanju cen za kmetijske pridelke, rešiti ga moramo po poti intenzivacije in po poti poenostavitve kmetovanja, ki jo zahtevata tako potreba po olajšanju in skrajšanju človekovega dela kot pa pocenitev mehanizacije in racionalnejše izkoriščanje kmetijskih strojev in naprav. Ob vsej draginji kmetijske mehanizacije ne pridemo mimo dejstva, da je postal človek v kmetijstvu najdražja delovna sila in da je mogoče njegovo produktivnost tudi v kmetijstvu podobno kot v industriji povečati zgolj z ustrezno specializacijo in mehanizacijo proizvodnje, ki pa mora razumljivo iti roko v roki z večanjem produktivnosti po površini in — v naših alpskih pogojih — po živalski enoti.

Večanje produktivnosti dela s pomočjo specializacije in mehanizacije proizvodnje mora pri nas bolj kot doslej spremljati neprenehno stremenje po večanju hektarskih donosov in po zboljšanju njihove kvalitete ter po večanju molznosti in prirastka naših goved. Potem tudi nabava sodobnih tehničnih pripomočkov za olajšanje dela na naših posestvih, ki so specializirana na govedorejo, ne bo gospodarsko breme, marveč sredstvo za še boljšo produktivnost.

Blaž Singer

dočnosti. Na hišah je patina bolj izrazita od stila. Tu ni tiste očarljive arhitekture kot na Zahodni Javi. Seveda so tudi izjeme, toda celota je neprimerno bolj pusta.

Po širokih ulicah vrva vzhodnjaška pestrost. Ob trgovinah so vrstijo stojnice. Povsod te nekdo pričakuje in povsod ti nekdo nekaj ponuja: brez hrupa in vsiljivosti, s ponosom trgovske stanovske zavesti. Med trgovci še vedno prevladujejo Kitajci. Predvsem so potrpežljivi in preudarni ter znajo po žepu že vnaprej oceniti vsakega kupca.

Trgovanje je obred. Zabaval sem se, ko sem od strani opazoval mojstrstvo prekupevanja: cene so zbijali in nabijali, natezali in popuščali, jaz pa sem bil vselej prvi, ki je popustil in odšel. Nikoli se ne bom z vzhodnjaško lahkotnostjo dvignil nad čas: kako bi mogel sneti uro z roke in jo zagnati na kup stare ropolije?

Po cesti so v strnjeni gruči prizvonkljali mladi ljudje na kolesih. V zvonjenje koles se je mešal prisrčen smeh. Dekleta so hihitala. Dirjali so proti moderni univerzitetni četrti, ki leži zunaj mesta. Dekleta in fantje so bili oblečeni v smešna pustna oblačila. Pobaral sem nekaj ljudi, kaj to pomeni, pa me niso razumeli. S prijaznim nasmehom pa se človek ne more vedno zadovoljiti. Naposled sem le izvedel, da so fantje in dekleta bruci in bruculje.

Vstopil sem v prodajalno z umetninami. Po policah in stojalih so se stiskali kipci, vaze, noži, kosi nakita in podobno. Stene so bile do vrha obložene s slikami in maskami. Najbolj dragocene reči so bile v zaprtih steklenih vitrinah.

Izza razmajanih omar se je priplazil Kitajec. Sedel je na stol in me prepustil ogledovanju razstavljenih predmetov.

Med slikami so prevladovala podoba z Balijske. Spoznal sem jih po razpofegnjenih figurah, po bolj ali manj

monohroni paleti in nadrobni obdelavi vsake posameznosti, ki v krajini spominja na poetične džungle carinika Rousseauja.

Nežna razvečenost je značilna tudi za balijske plastike. Spomnil sem se Modiglianija in kiparja Lehmbrucka. Med lesenimi kipci je precej takih, ki so prikrojeni sladkobnemu okusu zahodnih turistov. Taki gredo seveda najbolj v denar. V mnogočem so podobni keramičnemu kiču, ki se prepogosto košati v naših izložbah.

Najbolj so me navdušile plastike primitivnih otoških plemen. Predvsem zaradi neposrednosti in dramatičnosti. Črno obarvani idoli so me s svojih galerij zrl hladno in neprizadeto. Nisem bil del njihovega skrivnostnega sveta in tudi oni niso bili namenjeni lesenim policam, na katere so bili kdove kako zašli.

Maske med slikami so bile pisane in grozljive. Merile so me z izbuljenimi očmi ter mi pretile z zakrivljenimi čekani in podočnjaki. Iz gobcev so jim moleli rdeče obarvani, živahno ornamentirani jeziki. Včasih jih je obdajala dlaka, včasih pa so se razvlekale v ploščata slonja ušesa.

Ko sem si vse ogledal, me je Kitajec povabil v temnačen prostor za ogarami ter mi pokazal stare kovinske in kamnite plastike iz predmuslimanske dobe. Kipci Bud in Šiv so bili zelo lepi, toda jaz si nisem bil povsem na čistem, ali gre zares za originale. Pogodila sva se za črn otoški idol s pretirano velikimi očmi.

Nekaj korakov proč od Kitajčeve prodajalne je bila majhna prodajna galerija. V njej so visele slike domačih slikarjev. Tu sem izvedel, da je v Džokdžakarti likovna šola, v kateri se šolajo bodoči slikarji in kiparji. Med slikami je bilo dosti takih, ki so hotele biti moderne v zahodnem smislu. Bile so del izposojenega sveta, njih likovna govorica pa papagajska. Koncepti so bili neizdelani, ideje neprečiščene in njih izpovednost neorganska.

V prodajalno mi je sledil groteskno našemljen možakar, z belo in modro barvo pomazanim obrazom ter s kosom na vrvi viseče pločevine v levi, ob katero je udarjal z desnico v enakomernih ritmičnih presledkih. Možakar je bil berač.

*

Danes sem obiskal prinčevu palačo. Najprej sem obhodil visoko zidano ograjo, ki zakriva številne zgradbe, vrtove in dvorišča, nato pa sem zakoračil skozi glavni vhod. Ograjo na notranji strani podpira sklenjena vrsta pritličnih poslopj. Podobna so ometanim barakam. V njih so sobe za služinčad in šalski prostori. To sem hitro preprodil, ko so se iz njih usule trume otrok. Prišel sem ravno med odmorom. Otroci so se kot povsod na svetu lovili ter brezglavo skakali sem in tja. Čeprav so njihove velike oči nekam žalostne in zamišljene, jim otroška veselja niso tuja.

Če bi hotel odkrivati narodnostne in rasne razlike v načinu občevanja med otroci, bi prišel v večjo zadrego kot pri odraslih. Bili so ljubki in vljudni ter so me spoštljivo pozdravljali. Upam, da zato, ker so verjetno mislili, da sem prinčev gost, in ne zato, ker imam belo kožo.

Prinčeva palača je pomaknjena v globino velikega dvorišča. Je pritlična in prostrana. Na njenem čelu je velik, nadkrit odprt prostor. Ostršeje počiva na obarvanih stebrih. Tla so nekoliko dvignjena, tlakovana in prekrita z dragocenimi preprogami. Na njih so majhne rezljane mizice, pa velike, po večini modre kitajske vaze iz dragega porcelana in številna javanska glasbila. Med ogromnimi gongi se stiskajo čembalo podobni instrumenti ter glasbila, ki visijo na čudovito izrezljanih podstavkih in so po obliki podobna skledam. Po velikosti so razvrščena v vrsto. Ob njih ležijo bobni.

(Nadaljevanje sledi)

Preživel sem, kar menim, da je najpomembnejši dan mojega življenja, in dokler so mi dogodki še sveži v spominu, bi jih želel zapisati kar najbolj jasno. Naj kar v začetku povem, da mi je ime James Clarence Withencroft.

Star sem štirideset let, popolnoma zdrav in nikoli nisem niti za en dan bolehal.

Po poklicu sem umetnik, sicer ne preveč slaven, vendar s svojo črnbelo obrtjo zaslužim za osnovne potrebe.

Edini bližnji sorodnik, sestra, mi je umrla pred petimi leti, tako da sem neodvisen.

Davi sem ob devetih zajtrkoval, in ko sem

W. F. H A R V E Y

Vročina

pregledal jutranji časnik, sem si prižgal pipo in se zamislil tjavdan — v upanju, da se mi utrne kakšna tema za svinčnik.

Soba je bila zadušeno vroča, čeprav so bila odprta okna in vrata, in ravno kar sem bil pri sebi odločil, da bo najhladnejši in najudobnejši prostor v vsej sosesčini globoki del javnega kopaljšča, ko je misel prišla.

Potegnil sem prve črte. Delo me je tako prevzelo, da sem pustil kosilo nedotaknjeno, in prenehal sem šele, ko je ura v zvoniku Sv. Jude udarila štiri.

In rezultat je bil, za tako v naglici vrženo skico, po mojem, zatrdno najboljša, kar sem bil kdaj ustvaril.

Prikazal sem zločinca na zatožni klopi trenutke po tistem, ko je bil sodnik izrekel sodbo. Možak je bil debel — grozansko debel. Meso mu je v zavojih viselo z brade in tolišča je zalivala njegov mogočni, kratki vrat. Bil je gladko obrt (morda bi moral reči, da se je nekaj dni pred tem čisto obril) in skoraj plešast. Sedel je na zatožni klopi, s kratkimi, zalitimi prsti je grabil za ograjo in zrl naravnost predse. Občutje, ki ga je razodeval njegov izraz, ni bilo toliko občutje groze, kakor občutje popolnega zloma.

Zvil sem skico in jo, ne da bi vedel zakaj, vtaknil v žep. Potem sem s tisto redko srečo v duši, ki jo daje samo zavest dobro opravljene dela, odšel z doma.

Menda sem krenil z namero, da obiščem Trentona, kajti spominjam se, da sem šel po Lytton Streetu in se obrnil naravnost vzdolž Gilchrist Rosta do vnožja griča, kjer so delavci polagali nove tire za cestno železnico. Odtlej pa se le medlo spominjam, kod sem hodil. Edino, česar sem se do kraja zavedal, je bila strašna vročina, ki se je v komaj zaznavnem valu dvignila s prašnega asfaltne pločnika. Hrepeneče sem se oziral za nevihto, ki so jo obetali veliki grebeni bakrenih oblakov, visečih nizko nad zahodnim nebesom.

Prehoditi sem moral pet ali šest milj, ko me je majhen deček zbudil iz sanjarjenja; vprašal me je, koliko je ura.

Bilo je dvajset do sedme.

Ko je odšel, sem se začel na silo ovedati. In ugotovil sem, da stojim pred cestnimi vrati, ki so vodila na dvorišče, okrog katerega je bil pas žejne, z rožami, škrlatnimi levkijami in živordečimi geranijami posejane prsti. Nad vhodom je bila deska z napisom:

CHAS. ATKINSON

ANGLEŠKI IN ITALIJANSKI MARMOR

Iz dvorišča je bilo slišati veselo žvižganje, udarce kladiva in mrzel zven jekla na kamnu. Nenadna sila me je nagnila, da sem vstopil.

Možak je sedel s hrbtom proti meni in marljivo obdeloval ploščo čudno ožiljenega marmora. Ko je zaslišal moje korake, se je okrenil in prenehal z delom.

Zgledal sem človeka, ki sem ga bil risal, katerega podoba sem imel v žepu.

Sedel je pred menoj, mogočen, slonu podoban, in s črepinje mu je kapljal pot, ki si ga je brisal z rdečim svilenim robcem. Toda čeprav je bil obraz isti, izraz na njem je bil čisto drugačen.

Pozdravil me je z nasmehom, kot da sva stara prijatelja, in mi dal roko.

Opravičil sem se mu, da sem kar vdrl k njemu.

»Zunaj je vse tako vroče in razbeljeno,« sem rekel. »Zdi se, kot da je tu pri vas oaza v puščavi.«

»Za oazo nič ne vem,« mi je odvrnil, »vroče je pa res ko v peklu! Sedite, gospod!«

Pokazal je na konec nagrobnika, ki ga je gledal, in vsedel sem se.

»To je pa lep kos kamna, tale tukaj,« sem rekel.

Zmajal je z glavo. »Je in ni,« je odgovoril; »površina je imenitna, kakor le more biti, toda zadaj je velika razpoka, četudi je vi ne bi opazili. Iz takega kosa marmora nikdar ne bi mogel napraviti kaj poštenega. Za polerje, kot je zdaj, bi že bilo; ta preklicana vročina ne bi nič škodila. A počakajte, da pride zima! Za kamen nič ni hušega kot zmrazil, da potisne vsako šibko točko na dan.«

»Ja, za kaj pa vam bo potem?« sem vprašal.

Možak se je zakrohotal.

»Saj mi ne boste verjeli, če vam povem, da je za razstavo, pa je resnica. Umetniki prirejajo razstave; trgovci in mesarji tudi; mi pa prav tako. Najnovejše v nagrobnikih, veste.«

Se mi je govoril o marmorih, katere vrsta najbolj kljubuje vetru in dežju in katero je najlaže obdelovati; pa še o svojem vrtu in o novi sorti nageljnov, ki jo je bil kupil. In vsaki dve minuti je popustil orodje, si otrl sijočo glavo in preklel vročino.

Jaz sem govoril malo, kajti bilo mi je nelagodno. Nekaj nenaravnega, nepreračunljivega je bilo v dejstvu, da sem trčil prav ob tega človeka.

Najprej sem se skušal prepričati, da sem ga bil že kje videl, in da mi je ostal njegov obraz, sicer ne kdo ve kako domač, v kakem zakornem predalčku spomina, toda vedel sem, da ni bilo to nič drugega kot razumno zvoneča utvara.

Atkinson je končal z delom. Pljunil je in vstal z vzdihom olajšanja.

»Na! Kakšna se vam zdi?« je rekel z očitnim ponosom na obrazu.

Napis na plošči, ki sem ga takrat prvič prebral, se je glasil takole:

**Posvečeno spominu
Jamesa Clarenca Withencrofta,
rojena 18. januarja 1860
iznenada preminulega
20. avgusta 1908
„Sredi življenja smo v smrti.“**

Nekaj časa sem molče sedel. Potem pa mi je mrzel srh spreletel hrbtenico. Vprašal sem ga, od kod ima to ime.

»Oh, od nikoder,« je odvrnil Atkinson.

»Ime sem pač moral imeti, pa sem vdolbel prvo, ki mi je prišlo na misel. Zakaj vas pa to zanima?«

»Čudno naključje — to je moje ime.«

Atkinson je dolgo in nizko zažvižgal med zobmi.

»Pa letnice?«

»Za eno od obeh lahko govorim, in tista je pravilna.«

»Hudiča!« je rekel Atkinson.

Vendar je razumel vso stvar še manj kot jaz. Povedal sem mu o svoji davišnji risbi, vzel iz žepa skico in mu jo pokazal. Ko jo je gledal, se je izraz na njegovem obrazu spreminjal, dokler ni bil vedno bolj in bolj podoben izrazu zločinca, ki sem ga bil narisal.

»Vidiš, pa sem šele predvčerajšnjim rekel Mariji,« je izdaval Atkinson, »da ni strahov!«

JEAN GIRODOUX

Bralec kriminalnih romanov

Sem strasten bralec detektivskih romanov, toda zdi se, da se jim bom moral odpovedati. Opazil sem, da pazim na vse, kar se dogaja v moji okolici, prav tako kot to delajo pisci teh romanov.

Pred nekaj dnevi sem odšel na primer na večerjo k svojemu staremu prijatelju Jeromu Delgravu. Jerome živi popolnoma sam. Že to mora zadostovati bralcu kriminalnih romanov, da je prepričan, da bo Jerome žrtev zločina. Ko sem prispel k njegovim hiši, sem za trenutek zastal pred njegovimi vrati in naglo pogledal na uro. Bilo je točno 21. Toda ulična ura je kazala 21. uro in dve in pol minuti. Srednji rezultat je dal točen čas: bilo je 21, ena minuta in petnajst sekund.

Pozvonil sem in služabnik me je odvedel v neko na videz prazno sobo. Poudarjam

Nobeden od naju ni videl prikazni, pa sem vendar vedel, kaj je hotel reči.

»Seveda ste morali že kje slišati moje ime,« sem rekel.

»Vi pa ste me morali kje videti in ste pozabili na to! Da niste bili lani julija v Clanc-tonu-on-Sea?«

Še nikdar v življenju nisem bil v Clanc-tonu. Nekaj časa sva molčala. Oba sva gledala isto, namreč oba datuma na nagrobniku, in eden je bil pravičen.

»Pridite noter in večerjajte z nama,« je rekel Atkinson.

Njegova žena je bila vesela ženička z mesnatimi rdečimi lici deželanke. Atkinson me je predstavil kot svojega prijatelja, umetnika. To je imelo nesrečno posledico, kajti ko je odnesla sardine in vodno krešo, mi je prinesla Doréjevo biblijo in skoraj pol ure sem moral sedeti pri njej in jo glasno občudovati.

Potem sem šel ven, Atkinson je sedel na kamnu in kadil.

Pogovor sva povzela tam, kjer sva ga bila pretrgala.

»Ne smete mi zameriti vprašanja,« sem mu rekel, »toda ali ne veste, da bi bili kdaj storili kaj takega, za kar bi mogli priti pred sodišče?«

»Nisem na bobnu, posel še kar dobro cvete. Pred tremi leti sem za božič nekaterim čuvajem res podaril purana, toda to je tudi vse, na kar se lahko spomnim. Pa še majhni purančki so bili,« je dodal.

Vstal je, prinesel iz veže škropilnico in začel zalivati rože. »V vročini jih je treba redno dvakrat na dan,« je pojasnil, »pa jih še vseeno vzame vročina, kar jih je bolj občutljivih. Pa praproti, dobri bog! Praproti tega sploh ne prenesejo. Kje pa stanujete?«

Povedal sem mu svoj naslov. Uro naglega hoda bi imel do doma.

»Je pač tako,« je rekel Atkinson. »Pograbiva stvar kar brez rokavic. Če greste nocoj domov, se vam lahko vse mogoče pripeti. Ali vas kaj povozi, potem so te večne bananine in pomarančne lupine, da sploh ne omenjam padajočih lestev.«

O teh neverjetnih rečeh je govoril s tako resnobo, da bi se mu bil nekaj ur poprej smejal. Toda jaz se nisem smejal.

»Najboljše, kar lahko storiva,« je povzel Atkinson, »je to, da ostanete pri meni do polnoči. Šla bova gor in kadila; morda je znotraj hladneje.«

V svoje presenečenje sem privolil.

Sediva v dolgem, nizkem prostoru pod ostreškom. Atkinson je poslal ženo spat. Sam pa je na malem brusniku vneto ostril nekakšno orodje in kadil cigaro.

na videz, zakaj v kriminalnih romanih nikoli ne veste, kaj je pomembno in kaj ni. Kdo ve, morda leži v kakšnem kotu truplo? Na kamnu je stala ura iz slonovine. Preverjal sem njeno točnost v trenutku, ko je vstopil v sobo Jerome.

Zazdelo se mi je, da je bil Jerome precej zaspan in potir. Očividno ga je nekaj mučilo. Na prvi pogled nisem mogel ugotoviti, ali je to zaradi arzenika ali zaradi lega, ker sem prišel k njemu nenapovedan in tako pozno.

Ponudil mi je čašico aperitiva. Jerome je pustil na čaši jasen odtis svojih prstov, jaz pa sem svojo držal čisto narahlo, s konci prstov. K mizi sva sedla točno ob 21.30. To čisto zanesljivo vem, ker je Jerome vzel v roke vilice in vzkliknil:

— Torej zdaj je pol desetih ...

In res, komaj je končal stavek je ura iz slonovine odbila pol deseto.

Opazil sem, da Jerome juhe sploh ni pokusil. Jaz sem pa pri sebi trdno sklenil, da ne bom jedel ribe. To bi v primeru zastrupitve z arzenikom jasno pokazalo, kako je prispel strup v žrtvin želodec.

Prišel sem razgovor, toda kmalu sem opazil, da me Jerome sploh ne posluša. Zdelo se je, da je zelo zaspan in da mu ni posebno prav, ker sem prišel. »To je prav golovo posledica zastrupitve z arzenikom,« sem pomislil. Odšel sem ob pol dvanajstih. To točno vem, ker se je Jerome nenadoma zdrzil iz dremeža, pogledal na uro iz slonovine in dejal:

— Ura je pol dvanajstih.

Meni pa se je zdelo, da je že najmanj ena ...

Odpeljal sem se domov s taksijem, ki bi ga lahko prepoznal med stolimi, ker sem napravil v njem prasko na usnjenem sedežu. Kdo ve, morda mi bo to še kdaj koristilo.

To se je zgodilo pred tremi dnevi. Od tedaj vsako jutro odpiram »Paris-Jour« in poiščem najprej kriminalno rubriko, da bi videl, ali so odkrili Jeromovo truplo. Zdi se, da ga še niso našli.

Zdi se, da je ozračje polno nevihte. Te vrstice pišem na razmajani mizi pred odprtim oknom. Ena noga je počena, in Atkinson, ki se očitno razume na svoje orodje, mi jo bo popravil, brz ko si zgledi dleto.

Enajst je že proč. V manj kot eni uri bom mrtev.

Toda vročina je taka, da človeku ne da dihati.

Nič čudnega, če bi komu zavreli možgani.

CARLO SOJA

Svetovno čudo

Neki potnik in jaz sva se vozila v tramvaju. Voznja je bila, vsaj zame, silno dolgočasna.

Moj sopotnik je po zunanjem videzu dajal vtis povprečnega človeka. Bil je srednje rasti, srednjih let in verjetno »srednje« pameti. V marsičem je bil podoben meni in zato se tudi nisem posebno zanimal zanj.

Toda zmotil sem se v njem, ker je nenadoma spregovoril:

— Našel sem način, kako bom postal svetovno čudo!

Ko sem si malo opomogel od presenečenja, sem dejal:

— Zanimivo! Kako boste to dosegli?

— Z izvedbo cirkuske točke, kakršne svet še ni videl. To bo tako: v cirkusko areno vstopita dva služabnika z rekviziti. Oba sta uniformirana. Dolgo sem razmišljal, ali naj bo ta uniforma rdeča ali zelena. Odločil sem se za zeleno.

— Imenitno! — sem se pretvarjal, kakor da me silno zanima.

— Rekviziti bi bili, — je nadaljeval, — miza, akvarij, zlate ribice in pol ducata žab. Akvarij mora biti iz polivinila, da se ne bi na potovanju razbil, kajti zelo verjetno bom odšel z njim na gostovanje v Ameriko. Služabniki torej postavijo akvarij sredi arene in odidejo.

Tedaj stopim v areno jaz. Zdaj vam še ne morem reči, ali bom nosil frak ali navadno obleko. Mislim, da bom vendar ostal v navadni obleki. Le da bo ta obleka mnogo boljša od te, ki jo zdajle nosim ...

Pogledal je na svoje zmečkane hlače in sukniče.

— Torej stopim v areno in se klanjam na vse strani, — nadaljuje moj sopotnik. — Niti preveč ljubeznivo niti preveč oholo. V trenutku, ko se pojavim, orkester preneha igrati. Ali razumete? Skoraj ves svoj program bom izvedel brez glasbe. Šele tako bo občinstvo wvidelo, da je moja točka res nekaj veličastnega.

Vtaknem roko v akvarij, privlečem iz nje ga žabo — drobno, nedolžno — in jo vržem kvišku, pod samo kupolo. In žaba izgine.

— Izgine? — sem vzkliknil začudeno.

— Da, izgine. Popolnoma. Nato potegnem iz akvarija zlato ribico in jo prav tako vržem kvišku. Nato vržem še eno žabo. Pa še eno ribico. Tako dolgo, dokler vse ribice in žabe ne izginejo pod kupolo.

Potem pride na vrsto akvarij. Vržem ga visoko v zrak. Z vodo vred. Tudi on izgine ...

Slednjič primem še mizo in vržem še njo kvišku. Občinstvo gleda ... Mize ni nikjer!

Jaz se priklonim in odidem. Glasba prične igrati. Igra dolgo in vztrajno, občinstvo postaja nervozno, napetost narašča. Le naj narašča, tem večji bo učinek v finalu. Glasba slednjič preneha igrati in v areno stopijo prav isti služabniki in prinesejo leseno korito, napolnjeno z vodo. Služabniki nato odidejo. Jaz stopim v areno. Pristopim h koritu. Dolgo stojim ob njem (čakam, dokler ne zavladata popolna tišina), nato pa dvignem svoj pogled proti kupoli, plosknem in od zgoraj pade prva žaba, naravnost v korito. Občinstvo molči — ne zaveda se še, ali vidi vse to s svojimi očmi ali se mu vse to le zdi. Zopet plosknem — in izpod kupole pade zlata ribica. In tako po vrsti. Na koncu se vrne še akvarij, za njim pa miza. Občinstvo je navdušeno.

— To je res velika senzacija!

— A? Kaj mislite, ali bom postal slaven?

— O tem ni dvoma. Samo — kako boste vse to izvedli?

Malo je umolknil, nato pa dejal:

— To se tudi jaz sprašujem! Ampak jo bom našel način, bom postal svetovno čudo!

Misli

○ Vez začenja tam, kjer se ljubezen konča. ○ ○ ○

○ Ljubezen je igra, pri kateri so medakti najdaljši. ○ ○ ○

○ Molk je najnevarnejši ženski odgovor. ○ ○ ○

○ Ljubosumnost je slabost egoistov in slabičev. ○ ○ ○

○ Nežnost v nepravilni minuti je nasilje.

Žagarstvo

na poti polne mehanizacije dela

Žični žerjav „Telematic - J 3“ zadnja novost med gozdnimi žičnicami

Kakor smo že poročali, je uprava Avstrijskega lesnega sejma v Celovcu letos že drugič povabila evropske eksperte in novinarje lesnega gospodarstva na tridnevno srečanje ob priložnosti 13. Avstrijskega lesnega sejma. Povabilu se je odzvalo nad 40 strokovnjakov lesnega gospodarstva iz 14 evropskih držav. Le-ti so se skupno z gospodarskimi uradniki domačega tiska prvi dan podali na zanimivo ekskurzijo v Železno Kaplo in v Korte, kjer so ogledali gozdarski in žagarski obrat grofa Thurna. Drugi dan so po otvoritvi ogledali 13. Avstrijski lesni sejem, tretji dan pa so se posvetovali o problemih lesnega gospodarstva v Avstriji in po deželah, iz katerih so prišli.

Že lani je bilo to strokovno srečanje s področja lesnega gospodarstva sila zanimivo, toda letos je bilo še bolj koristno. Zlasti ekskurzija v Železno Kaplo in v Korte je nudila vrsto koristnih napotkov na področju sodobnega gozdarstva, spravila lesa s področij, ki so težko dostopna, in njegovega žaganja na polnomehaniziranem žagarskem obratu. K temu je veliko pripomogla brezhibna in izredno gostoljubna organizacija ekskurzije s strani uprave sejma in s strani lastnika in uprave Thurnovega gozdarskega in žagarskega obrata.

Sedem VW-busov je služilo za prevozna sredstva na tej ekskurziji iz Celovca do Železne Kaple in od tam v spremstvu uslužbencev obrata skozi ozko, čudovito lepo sotesko v Korte in naprej po gozdni poti do visokih slokih gozdnih sestojev pod Kašuto, kjer je bil na 1600 metrov nadmorske višine ob lepem večernem pogledu na Kamniške planine zaključek strokovnega dela ekskurzije.

Ekskurzija je obsegala najprej ogled žage, ki je bila leta 1962 polnomehanizirana, tako da je sedaj 14 delavcev pri osemurnem obratovanju na dan v stanju letno sežagati 18.000 kubičnih metrov lesa. Premišljena organizacija in mehanizacija procesa transporta, žaganja in zlaganja je omogočila, da je kubični meter hlodovine spravljn s tovornjaka, sortiran in sežagan v deske, le-te pa spel sortirane in zložene na skladišče v eni uri in 46 minutah. Podobno naglo se odvija prevzem in nakladanje desek na tovornjak, kjer je po kubičnem metru potrebnih le še 23 minut časa. S tako racionaliziranim postopkom, ki je prihranil

22 delavcev, sodi Thurnov žagarski obrat nedvomno med najbolj mehanizirana žagarska podjetja v Avstriji.

Čistega gozda, s katerim sme gospodariti in ga sekati, ima obrat nekaj nad 350 ha. Ta gozd je večinoma na zelo strmih pobočjih in sega do 1600 m nadmorske višine. Njegovo koriščenje je mogoče le ob urejenih gozdnih poteh in cestah. Takih cest in potov je obrat s pomočjo ERP-kreditov doslej zgradil 34 km, pri čemer ni všteta njegova udeležba pri gradnji občinskih in drugih javnih cest in potov.

Toda tudi ob teh poteh brez primernih žičnic ne gre. Sploh so žičnice v gozdarstvu visoko-alpskega sveta neobhodno potrebne. Ob že znanih žičnicah je udeležencem ekskurzije koroška kmetijska zbornica prvič predvajala zadnjo novost na tem področju in sicer radijsko vodeni žični žerjav „Telematic - J 3“. Ta žerjav je konstruiral ing. Janeschitz od koroške kmetijske zbornice in ga sedaj po dveletnih preizkušnjah dal v serijsko proizvodnjo. Njegova prednost je v tem, da ga je mogoče avtomatično ustaviti, kjer je potrebno, da prevzame les ali da ga odloži. Njegova nosilnost znaša 2000 kg, dela pa lahko na dolžini 1 km in tudi več.

V vrsti zanimivosti te ekskurzije sta bila polnomehanizirana žaga in ta žerjav nedvomno taki, ki sta napravili na vse udeležence te mednarodne ekskurzije največji vtis. Ona sta bila otipljiv primer za potrdilo mnenja, da tudi v lesnem gospodarstvu ne preostane drugega, kot pot čim popolnejše mehanizacije dela in racionalizacije človeškega truda.

80. Dunajski mednarodni velesojem

13. do 20. septembra 1964

Popust na železnici in avtobusih za obiskovalce od zunaj.

Velesojemske izkaznice pri deželnih zbornicah obrtnega gospodarstva, pri kmetijskih in okrajnih kmetičkih zbornicah (razen na Tirolskem in Predarlskem) in pri vseh, z ustreznim razglasom označenih prodajalnah (potovalnih uradih etc.)

Cetrtek, 27. 8.: 7.20 Jutranja glasba — 8.10 Dobrodošli v Avstriji — 11.00 Domače viže — 14.30 Znani orkestri — 16.00 Mladina med laboratorijem in tekočim trakom — 17.15 Raziskovalci v gosteh — 17.40 Oddaja za ženo — 20.00 Poletni večeri — 21.00 Od kopališč in kapajačih — 22.15 Pesem prerije.

Petek, 28. 8.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 11.00 Domače viže — 13.30 Za prijatelja oper — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.00 Poletje, sonce in glasba — 16.00 Otroška ura — 17.15 Znanje za vse — 19.30 Slušna igra: Mišna preiskava — 21.00 Mi in gore — 21.40 Jutri je prepozno.

Slovenske oddaje

Sobota, 22. 8.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca — 18.25 Na dom obujati mi spomin.

Nedelja, 23. 8.: 7.30 Duhovni nagovor. S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 24. 8.: 14.15 Poročila, objave, pregled sporeda. Kaj ba pa zdej? ... Vesele in poskočne melodije. 10 minut za športnike (Manuskript: Mirko Bogataj) — 18.00 Športni obzornik. Priprava na letne olimpijske igre v Tokiu. Govori Mirko Bogataj.

Torek, 25. 8.: 14.15 Poročila, objave. Umetne pesmi. Sodelovali bodo: Manja Mlejnik, Marjan Rus, Fantje na vasi, Ženski vokalni kvartet, Vokalni kvintet „Niko Stritof“, Planinski oktet, Slovenski oktet, ženski zbor Francisa Prešerna, mešani zbor iz Smihela in moški zbor pliberskega okrožja SPZ.

Sreda, 26. 8.: 14.15 Poročila, objave. Kar želite, zaigramo.

Cetrtek, 27. 8.: 14.15 Poročila, objave. Zena in dom. **Petek, 28. 8.:** 14.15 Poročila, objave. Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh. Domače novice. Iz ljudstva za ljudstvo.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.14, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m UKV frekvence 96,5 — 92,9 — 94,1 — 88,5 — 97,9 MHz

Dnevne oddaje: 4.00 Dobra jutro — 10.55 Vsak dan nova popevka — 11.00 Oddaja za voznike in potnike motornih vozil — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domači napetvi za prijetno opoldne — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevniki.

Sobota, 22. 8.: 7.15 Jutranja glasbena srečanja — 8.25 Iz koncertov in simfonij — 9.31 Zabavna glasba iz Sovjetske zveze — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 12.25 Lahke opoldanske glasbene spored — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Srečanje s domačimi vižarji — 15.42 Poje Delavski oktet iz Stražišča pri Kranju — 18.45 Novo v znanosti — 20.00 Peler Iljič Čajkovski: Serenada v C-duru za godalni orkester — 20.30 Sobotni večeri v naših krajih — 22.10 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Nočni akordi.

Nedelja, 23. 8.: 8.00 Mladinska radijska igra: Vozli — 8.40 Drobne sklade velikih mojstrov — 10.00 Še pomnite, favoriti! — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.40 Nedeljska reportaža — 13.30 Za našo vas — 14.00 Koncert pri vas doma — 15.05 Danes popoldne — 16.00 Humorska lega tedna: Plebejec razmišlja — 20.00 Manuel de Falla: Plamenača ljubezen — 21.00 Melodije v izloženem oknu — 22.10 Godala v noči.

Ponedeljek, 24. 8.: 7.15 Jutranja glasbena srečanja — 8.25 Tako poja in igrajo v Sofiji — 9.00 Mladinska oddaja: obiščimo spet podvodne ribiče — 10.15 Iz srbske glasbe — 10.35 Naš podlistek: Sylvia — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 13.30 Priporočajo vam

Sobota, 22. 8.: 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 11.00 Poletje v Avstriji — 11.00 Poletje, sonce in glasba — 11.00 Ljudstvo in domovina — 13.20 Odmev iz Avstrije — 14.00 Godba na pihala — 14.40 Tehnični razgledi — 17.40 Mednarodna radijska univerza — 19.30 Prvi alpski festival jazz v Innsbrucku — 22.15 In jutri je nedelja — 23.15 Razpoloženi od polnoči.

Nedelja, 23. 8.: 8.05 Bili bi morali enkrat na Dunaju — 10.00 Dobrodošli v Avstriji — 11.00 Matineja Salzburških slavnostnih iger — 13.10 Za avtomobiliste — 14.30 Dramatizirana nedeljska pripovedka: Železnica — 17.05 Inozemski tisk ob koncu tedna — 19.10 Teden dni svetovnih dogajanj — 19.30 Salzburške slavnostne igre: večer pesmi — 23.15 Nekoliko ritmične glasbe.

Ponedeljek, 24. 8.: 7.20 Jutranja glasba — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 11.00 Visoko zgoraj v gorah — 13.30 Za prijatelja oper — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 16.00 Otroška ura — 17.40 Oddaja za ženo — 19.30 Slavnostne igre v Bregenzu — 21.55 Športni komentar — 22.15 Srečanje s Connie Francis in Cliff Rihardom — 23.15 Glasba za nočnega delavca.

Torek, 25. 8.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 13.30 Pomembni orkestri — 16.30 Življenje se prične pri šestdesetih — 17.15 Znanje za vse — 18.00 Oddaja s plošč — 19.30 Portret pevca: Rudolf Schock — 21.20 O tem lahko govorimo — 22.15 Pojdi in pleši z menoj.

Sreda, 26. 8.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 11.00 Ljudske viže — 13.20 Teden dni pri Združenih narodih — 14.15 Sodobni avstrijski kompozitisti — 16.00 Johann Gottfried Herder — 17.00 Raziskovalno delo naših visokih šol — 17.40 Lepa pesem — 20.15 V evropskih glavnih mestih 3. septembra 1939 — 21.15 Zaključna poročila o Salzburških slavnostnih igrah — 22.15 Pustite govoriti popevke.

Ta teden vam priporočamo:

Dela slovenskih pisateljev

- Mimi Malenšek: **DAJ MI ROKO, POMLAD**, roman iz narodnoosvobodilne borbe, 256 str., ppl. 36 šil.
- Ivan Maticič: **MOČ ZEMLE**, pripoved koroške vasi, 128 str., br. 5 šil.
- Ksaver Meško: **IZBRANO DELO**, 5. knjiga: izbor dramskega dela, 356 str., pl. 32 šil.
- Prežihov Voranc: **POVESTI**, Zbrano delo, prva knjiga, 560 str., pl. 120 šil.
- Alojz Ravbar: **IZ VIHARNIH DNI**, zbirka črtic in novel, 360 str., ppl. 59 šil.
- Josip Ribičič: **ZA ZAPANI**, zbirka črtic iz zapora, 114 str., ilustr., ppl. 8 šil.
- Smiljan Rozman: **TEDEN IMA SEDEM DNI**, mladinske povesti, 132 str., ilustr., br. 22 šil.
- Tone Seliškar: **NASEDLI BROD**, roman iz prve svetovne vojne, 344 str., ppl. 60 šil.
- Dominik Smole: **ČRNI DNEVI IN BELI DAN**, roman sodobnega človeka, 220 str., ppl. 52 šil.
- Milan Šega: **BALADA O LASTOVKI**, zbirka novel, 144 str., pl. 11 šil.
- Janez Švajncar: **PREPOZNO**, razgibana življenjska zgodba, 228 str., kart. 50 šil.
- Ilka Vašte: **IZOBČENEC**, roman o Janezu Trdnini, 390 str., ppl. 78 šil.
- Ciril Zlobec: **MOŠKA LETA NAŠEGA OTROŠTVA**, roman, 184 str., ppl. 44 šil.
- Ivo Zorman: **TRIBE BORJANOVI**, črtice iz partizanskih bojev, 208 str., ppl. 22 šil.
- Beno Zupančič: **VETER IN CESTA**, zbirka a novel, 196 str., br. 10 šil.

»Naša knjiga«, Celovec, Wulfengasse

TEKSTILJE IN MODA

Krznarski salon — Luksuzni predmeti — Umetnostna obrt — Igrače — Razstava športnega orodja — Modne revije — „Vse za dojenčka“ — Posebne razstave

Kolektivna razstava Inštitutov za pospeševanje gospodarstva na Nižjem Avstrijskem in na Tirolskem

TEHNIKA — INDUSTRIJA — OBRRT

Stroji — Razno orodje — Umetne snovi — Tehnika v gospodinjstvu — Razstava embalaže

KMETIJSTVO

Posebna razstava — Razstava in predvajanje kmetijskih strojev — Semena — Prehrana in nasladi — Poskušnja vin

Oba dela velesoja — Velesojemska palača in razstavišče na prostem — sta dnevno odprta od 9. do 18. ure, poskušnja vin in razstava prehrane do 20. ure.

— 14.05 Glasbeni avtomat — 15.45 Igra pihalni orkester JLA — 17.05 Poletni sprehodi — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 20.00 Revija izvajalcev zabavne glasbe — 22.10 S popevkami po svetu — 23.05 Po svetu jazza.

Torek, 25. 8.: 7.15 Lahka koncertna glasba — 9.00 Počitniško polovanje od strani do strani — 10.15 Z domačih opernih odrov — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 12.25 Mali koncert lahke glasbe — 14.20 Nekaj slovenskih narodnih pesmi — 15.30 V terek nasvidenje — 18.10 Koncert po željah poslušalcev — 20.00 Muzika nordijskega preroda — 20.20 Radijska igra: Večno breme — 21.20 Iz galerije glasbenih portretov — 22.10 Plesna glasba.

Sreda, 26. 8.: 7.15 Narodni in domači zvoki — 8.30 Sedem Dvorakovih Slovanskih plesov — 9.00 Svet skozi sončna očala — 10.30 Človek in zdravje — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 13.30 Priporočajo vam — 15.40 Komorni zbor RTV Ljubljana poje skladbe slovenskih kompozitov — 17.05 Poletni sprehodi z našimi solisti — 18.45 S knjižnega trga — 20.00 Iz naših študijev — 21.10 Friedrich Flotow: Marla.

Cetrtek, 27. 8.: 7.15 Zvočni kaleidoskop — 8.05 Madžarske narodne pesmi in plesi — 9.00 Počitniško polovanje od strani do strani — 10.15 Z opernimi pevci po svetu — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 12.25 Z jugoslovanskimi pevci popevk — 14.05 Tone Absc igra na harmoniko — 15.40 Skladbe o letnih časih — 17.05 Poletni sprehodi po glasbenih galerijah — 18.10 Turistična oddaja — 20.00 Cetrtekove večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 22.10 Jazz iz plošč.

Petek, 28. 8.: 7.15 Od uverture do finala — 8.35 Iz hrvske glasbe — 9.00 Pionirski tednik — 10.15 Igra češka pihalna godba — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Glasbeni avtomat — 17.05 Poletni sprehodi s pevci zabavne glasbe — 18.10 Promenadni koncert — 20.30 Zborovske skladbe Breda Šek poje Mariborski komorni zbor — 21.15 Odaja o morju in pomorščakih — 22.10 Plesna glasba.

TELEVIZIJA

Sobota, 22. 8.: 19.03 Cesta, kjer igrajo otroci — 19.30 Cas v sliki — 20.00 Srečanje v Nikolsburgu — 21.10 Kriminalni film: Ona, ki tudi ve.

Nedelja, 23. 8.: 17.00 Svet mladine — 17.30 Še eno tajnost — 17.55 Za prijatelja znamk — 19.00 Sedem dni časovnih dogajanj — 19.30 Hribolazenje, toda pravilno — 20.15 Prvi pomladanski dan.

Ponedeljek, 24. 8.: 19.05 Aktualni šport — 20.00 Čuda iz živalskega sveta — 20.50 Film: Memento mori — 21.45 Cas v sliki.

Torek, 25. 8.: 19.03 Moja žena Susana — 20.00 Nebo je že razprodano — 21.30 Intervju s časom.

Sreda, 26. 8.: 17.00 Otroška oddaja: Mladinska oddaja: Ko sem bil še gozdarjev fant — 17.40 Knjižni kotiček — 19.00 Posnetki iz Avstrije — 19.59 Pokrajina se spreminja — 20.15 Kaj sem jaz? — 21.00 Pisma ljubezni.

Cetrtek, 27. 8.: 19.03 Revija tipanja — 19.05 Curd Jürgens pripoveduje — 20.00 Mozaik kratkih filmov — 20.05 Palat balona čez Alpe — Apollo od Bellaca.

Petek, 28. 8.: 19.05 Trg ob koncu tedna — 20.00 Mozaik kratkih filmov — 20.05 Balada o roparjih.

RADIO TRST

Sobota, 22. 8.: 11.45 Ameriški odmevi — 12.15 Zavojevalci gora — 15.00 Volan — 15.30 Hči Mate Hari — 18.30 Slovenski in jugoslovanski skladatelji — 19.15 Počitniška srečanja — 20.45 Zbor „Prosek-Kontovel“ — 21.00 Vabila na ples.

Nedelja, 23. 8.: 9.00 Kmetijska oddaja — 9.30 Slovenski narodni molivi — 11.15 Oddaja za najmlajše: Mlada pirata — 14.30 Sedem dni po svetu — 16.00 Mojstri groze: Strahotna postelja — 17.30 Popoldanski ples — 19.30 Operna glasba — 21.00 Folklor z vsega sveta.

Ponedeljek, 24. 8.: 11.45 Italijanski akvarel — 12.15 Iz slovenske folklorne — 18.30 Sadobna italijanska glasba — 19.00 Tržaški pianisti — 19.15 Iz lovčevih zapiskov — 21.00 Opera: Mesečina.

Torek, 25. 8.: 11.45 Mali ansambl — 12.15 Ženski liki — 18.50 Goslovanje solistov v Trstu — 19.15 Pripovedke o narodnih junakih — 21.00 Ksaver Meško: V koroških gorah — 22.40 Sadobna simfonična glasba.

Sreda, 26. 8.: 11.45 Naš juke-box — 12.15 Pogled v svet — 18.30 Orkester v osemnajstem stoletju — 19.15 Tržaška gledališča — 21.00 Simfonični koncert.

Cetrtek, 27. 8.: 11.45 Jugoslovanski orkestri in pevci — 12.15 Polovanje po Italiji — 18.00 Pevski zbori Juljske Benečije in Furlanije — 19.15 Gradovi na Goriškem — 21.00 Radijska drama: Zaboječek — 22.30 Slovenski in jugoslovanski solisti.

Petek, 28. 8.: 11.45 Ameriški odmevi — 12.15 Zena in dom — 18.30 Najlepše romantične simfonije — 19.15 Jadransko morje — 20.30 Gospodarstvo in delo — 21.00 Koncert operne glasbe.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Poličnik; uredništvo in uprava: Celovec - Klagensfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24, Teleski Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec - Klagensfurt 2, Postfach 124.